

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА «ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА»

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
З ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСИ»**

Вінниця
ДонНУ імені Василя Стуса
2018

УДК 336(076)

Ф 59

Відповідальні за випуск:

В. П. Козлов, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи (Тема 1, 3, 5, 6, 10, 11).

В. І. Матвійчук, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи (Тема 13, 14, 15, 18, 21, 23).

В. В. Волкова, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи (Тема 2, 16, 17, 19, 20, 22).

Т. С. Карпова, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та банківської справи (Тема 4, 7, 8, 9, 12, 24).

Рецензенти:

М. Ю. Мироненко, доктор з державного управління, професор кафедри фінансів ВТЕІ КНТЕУ.

Л. А. Свистун, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

*Рекомендовано до друку вченою радою економічного факультету
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 6 від 16.02.2018 р.)*

Ф 59 Навчально-методичний посібник з дисципліни «Фінанси» / Колектив авторів за ред. О. А. Лактіонової. Вінниця ДонНУ імені Василя Стуса, 2018. 104 с.

Навчально-методичний посібник визначає структуру дисципліни «Фінанси»: перелік тем курсу, основні питання для вивчення та ключові слова за кожною темою. Представлено завдання для самостійної роботи: контрольні питання й тестові завдання для перевірки знань, теми рефератів та завдання для індивідуальної роботи.

Навчально-методичний посібник призначено для студентів ступеня освіти «Бакалавр» всіх спеціальностей економічного факультету.

УДК 336(076)

© Козлов В. П., Матвійчук В. І., 2018

© Волкова В. В., Карпова Т. С., 2018

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2018

ЗМІСТ

Вступ	5
Модуль 1. Теорія фінансів, фінансова система, фінансова політика та фінансовий механізм	6
Тема 1. Сутність фінансів та їх функції	6
Тема 2. Генезис і еволюція фінансів	9
Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки	12
Тема 4. Фінансова система держави	16
Тема 5. Фінансова політика і фінансовий механізм	20
Тема 6. Фінансове право	24
Тема 7. Управління фінансами	27
Тема 8. Фінансове планування і прогнозування	31
Тема 9. Фінансовий контроль	35
Модуль 2. Сфери фінансової системи: механізм функціонування та стратегія розвитку	38
Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання	38
Тема 11. Фінансово-інвестиційний потенціал суб'єктів господарювання	42
Тема 12. Податки і податкова система	46
Тема 13. Бюджет. Бюджетна система	49
Тема 14. Доходи і видатки бюджету. Дефіцит бюджету	53
Тема 15. Позабюджетні спеціальні фонди	56
Тема 16. Державний кредит та державний борг	60
Тема 17. Місцеві фінанси	63
Тема 18. Міжбюджетні відносини	67
Тема 19. Фінанси домогосподарств	71

Тема 20. Страхування і страховий ринок	75
Тема 21. Фінансовий ринок.....	80
Тема 22. Міжнародні фінанси.....	83
Тема 23. Фінансова безпека	87
Тема 24. Фінанси країн із розвиненою економікою	92
Рекомендована література.....	96

ВСТУП

У сучасних умовах як на національному, так і міжнародному рівні особлива роль відводиться фінансам як ефективному інструменту державного управління та регулювання.

Зміни в економічній системі України, зростання ролі і ускладнення функцій фінансів ставлять нові вимоги до підготовки високопрофесійних фахівців, які матимуть масштабний світогляд, здатність об'єктивно оцінювати економічні процеси і застосовувати творчий підхід до вирішення актуальних проблем розбудови фінансової системи і забезпечення фінансової стабільності в країні.

Навчально-методичний посібник підготовлений згідно з навчальною програмою дисципліни «Фінанси», яка внесена в навчальний план підготовки бакалаврів. Курс «Фінанси» передбачає вивчення суті та ознак фінансів, їх ролі і місця в економічній системі, засад фінансової політики держави і механізму її реалізації, сфер та ланок фінансової системи.

Навчально-методичний посібник структурований з позицій організації самостійного вивчення дисципліни студентами денної та заочної форми навчання: виокремлено ключові слова за кожною темою, запропоновано завдання для самостійної роботи студента. Студент у процесі навчання має можливість перевірити свій рівень підготовки за конкретною темою за допомогою тестових завдань. Для підтримки інтересу студентів під час навчання за кожною темою передбачається підготовка рефератів та виконання індивідуального завдання.

Наведений перелік основної та додаткової рекомендованої літератури містить значну кількість навчального, методичного та науково-дослідницького матеріалу й публікації сучасних вчених, джерела для пошуку необхідної інформації під час підготовки до занять та самостійного вивчення дисципліни.

МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ ФІНАНСІВ, ФІНАНСОВА СИСТЕМА, ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ТА ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ ТА ЇХ ФУНКЦІЇ

План

- 1.1. Сутність фінансів як економічної категорії
- 1.2. Взаємозв'язок фінансів з іншими категоріями в процесі вартісного розподілу
- 1.3. Функції фінансів та їх дискусійне трактування
- 1.4. Роль фінансів у накопиченні та русі капіталу

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Фінансові ресурси – це...
2. Відтворювальний процес – це...
3. Національний дохід – це...
4. Валовий внутрішній продукт – це...
5. Фінансове забезпечення – це...
6. Гроші – це...
7. Заробітна плата – це...
8. Кредит – це...
9. Ціна – це...

Контрольні питання

1. У чому полягає економічна сутність фінансів?
2. Яка об'єктивна необхідність фінансів у суспільному виробництві?
3. Які специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення?
4. Охарактеризуйте взаємозв'язок між фінансами і грошима.
5. У чому полягає взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями (ціною, кредитом, заробітною платою)?
6. Дайте характеристику функцій фінансів як виявлення їх найважливіших ознак, властивостей і суспільного призначення.
7. Охарактеризуйте форми фінансового забезпечення відтворювального процесу.
8. Охарактеризуйте роль фінансів у формуванні й розвитку ринкової економіки.

Тести

1. На вашу думку, фінанси – це:

- а) грошові потоки;
- б) розподільні відносини;
- в) суспільні відносини;
- г) відносини, які пов'язані з формуванням, мобілізацією і розміщенням фінансових ресурсів та з обміном, розподілом і перерозподілом ВВП.

2. Фінансові відносини охоплюють:

- а) сферу матеріального виробництва;
- б) суспільні відносини;
- в) невиробничу сферу;
- г) як виробничу, так і невиробничу сфери.

3. Об'єктивними передумовами функціонування фінансів є:

- а) дія закону вартості;
- б) потреби виробництва щодо справедливого розподілу доходів;
- в) потреби відтворювального процесу;
- г) товарно-грошові відносини, існування держави і дія основних економічних законів.

4. Фінанси виконують такі функції:

- а) розподільну і контрольну;
- б) накопичувальну і контрольну;
- в) розподільну і перерозподільну;
- г) фіскальну і контрольну.

5. Розподільна функція фінансів реалізується через:

- а) контроль за розподілом ВВП в різні фонди;
- б) розподіл і перерозподіл ВВП і НД через фінансову систему;
- в) первинний розподіл ВВП і НД;
- г) формування доходів держави.

6. Суб'єктами фінансових відносин у процесі створення ВВП є:

- а) податки і збори;
- б) держава, підприємства, працівники та службовці;
- в) валовий внутрішній продукт і національний дохід;
- г) юридичні особи, фізичні особи, держава.

7. Сутність контрольної функції фінансів полягає:

- а) у контролі за доходами фізичних та юридичних осіб;
- б) у контролі за ефективністю використання фінансових ресурсів всіма суб'єктами фінансових відносин;
- в) у контролі з боку суспільства за розподілом ВВП і НД;
- г) у свідомій діяльності людей щодо контролю за розподілом грошових коштів.

8. Функції фінансів – це спосіб прояву:

- а) сутності фінансів;
- б) ролі держави у розподілі ВВП;
- в) сутності фінансів і їх суспільного призначення;
- г) природи фінансів.

9. Фінансові ресурси – це:

- а) сукупність засобів, які знаходяться у розпорядженні суб'єктів господарювання та держави;
- б) економічні відносини, які формуються у процесі створення і розподілу грошових доходів;
- в) сукупність централізованих і децентралізованих фондів цільового призначення;
- г) сукупність грошових коштів.

10. Взаємозв'язок між грошовими і фінансовими відносинами полягає в тому, що:

- а) фінансові відносини є передумовою виникнення грошових відносин;
- б) всі грошові відносини є фінансовими;
- в) всі фінансові відносини є грошовими;
- г) і грошові, і фінансові відносини є суспільними.

Теми рефератів

1. Дискусійні питання суті і функцій фінансів в економічній літературі
2. Фінанси як історична категорія

ТЕМА 2. ГЕНЕЗИС І ЕВОЛЮЦІЯ ФІНАНСІВ

План

- 2.1. Історичний характер фінансів
- 2.2. Генезис категорії «фінанси»
- 2.3. Еволюція фінансів

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Данина – це...
2. Полюд'є – це...
3. Фінанси як історична категорія – це...
4. Еволюція фінансів – це...
5. Фінанси – це...

Контрольні питання

1. Коли виник та що означав термін «фінанси»?
2. Перелічіть головні історичні передумови виділення терміну «фінанси».
3. Якими причинами обумовлено відмінність фінансів різних суспільно-економічних формацій?
4. Як вплинув перехід суспільства до товарно-грошових відносин на розвиток фінансів як економічної категорії?
5. Охарактеризувати етапи розвитку фінансів.
6. Назвіть основні джерела доходів для задоволення потреб держави, які склалися історично.
7. Якими властивостями характеризуються фінанси в сучасних умовах?
8. Охарактеризуйте специфічні ознаки еволюційного розвитку фінансів України.

Тести

1. Формування економічного терміну *financia* відбулося:

- а) у 10 ст.;
- б) у 12 ст.;
- в) у 15 ст.;
- г) у 19 ст.

2. Нерозвинена форма фінансів характеризується:

- а) інтенсивним розвитком грошових відносин;
- б) невиробничим характером фінансів;
- в) великою кількістю ланцюгів фінансової системи;
- г) правильна відповідь відсутня.

3. Первісному суспільному устрою була властива:

- а) наявність постійного державного апарату;
- б) відсутність системи формування державних доходів та витрат;
- в) виконання грошима усіх своїх функцій;
- г) правильна відповідь б) і в).

4. Головним джерелом мобілізації ресурсів у державний і місцеві бюджети та перерозподілу національного доходу на етапі розвитку розвиненої форми фінансів є:

- а) державний кредит;
- б) данина;
- в) податки;
- г) державні інвестиції.

5. На якій стадії процесу відтворення потенційно створюються фінанси:

- а) на стадії матеріального виробництва;
- б) на стадії розподілу;
- в) на стадії обміну;
- г) на стадії споживання.

6. У якій країні виник термін «фінанси»:

- а) Італія;
- б) Франція;
- в) США;
- г) Німеччина.

7. Які із стадій процесу відтворення є головною передумовою виникнення фінансів:

- а) виробництво – розподіл;
- б) розподіл – обмін;
- в) обмін – споживання;
- г) споживання – виробництво.

8. Об'єктами фінансового розподілу НЕ є:

- а) валовий національний продукт;
- б) валовий внутрішній продукт;
- в) національний дохід;
- г) доходи домогосподарств.

9. Для фондів грошових коштів характерні такі риси:

- а) цільове призначення;
- б) правова регламентація;
- в) «заморожування» коштів;
- г) динамічність.

10. Матеріальними носіями фінансових відносин є:

- а) гроші;
- б) податки, збори;
- в) фінансові ресурси;
- г) товари.

Теми рефератів

1. Історична роль фінансів в економічному розвитку суспільства
2. Етапи розвитку фінансової науки
3. Роль фінансів у забезпеченні соціально-економічного розвитку України

ТЕМА 3. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ НАУКИ

План

- 3.1. Історичні передумови становлення і розвитку фінансової науки
- 3.2. Зміст фінансової науки: її структура, функції, інструменти
- 3.3. Розвиток сучасної світової фінансової науки
- 3.4. Розвиток фінансової науки в Україні

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Меркантилізм – це...
2. Домени – це...
3. Камеральні науки – це...
4. Позитивістська школа фінансової науки – це...
5. Нормативна школа фінансової науки – це...
6. Оптимум за Парето – це...
7. Об'єкт фінансової науки – це...
8. Предмет фінансової науки – це...
9. Фінансова концепція – це...
10. Парадигма – це...

Контрольні питання

1. Які передумови виникнення фінансової науки?
2. Чим характеризуються основні напрями розвитку фінансової науки?
3. У чому полягає загальне і специфічне в розвитку фінансової науки в Україні?
4. Хто з представників фінансової науки обґрунтував суть податків і довів їхній зв'язок з економічним розвитком держави?
5. Що є об'єктом і предметом фінансової науки?
6. Які існують методи дослідження фінансової науки?
7. Який внесок у розвиток фінансової науки зробив М. І. Туган-Барановський?
8. Які існують класичні теорії державних фінансів?
9. Які вчені є представниками класичного напрямку фінансової науки?
10. Хто з учених є представником некласичного напрямку фінансової науки?
11. Назвіть суб'єктів фінансової науки.
12. Які основні блоки фінансових знань?

13. Чим характеризуються основні напрями сучасної світової фінансової науки?
14. Що заважало розвитку фінансової науки в радянський період?
15. Розкрийте загальні та специфічні риси розвитку фінансової науки в Україні.

Тести

1. У суспільно-історичних реаліях фінансова наука не може виступати як:

- а) певна сукупність знань, відомостей, інформації про фінанси;
- б) діяльність, пов'язана з продукуванням знань про фінанси;
- в) процес або явище фінансової теорії і практики, що породжує проблемну ситуацію і потребує її розв'язання;
- г) сукупність інститутів, установ, підрозділів, колективів для забезпечення і здійснення наукової діяльності.

2. Безпосередньо в науковий обіг термін «фінанси» ввів:

- а) Джон Кейнс;
- б) Арістотель;
- в) Арнольд Джакоб Коен Стюарт;
- г) Жан Боден.

3. Поняття «державні фінанси», «державний бюджет», «державний кредит» виникли внаслідок:

- а) відокремлення державної казни від казни родин монархів;
- б) формування механізму мобілізації матеріальних і фінансових ресурсів для потреб монархів, державних структур та оборони країни;
- в) для позначення платежів, внесків, які робились на користь держави;
- г) для визнання права держави на оподаткування замість надання платникам певних суспільних послуг.

4. Об'єктивними законами у фінансовій сфері є:

- а) певна сукупність нормативно-правових актів, що регулюють фінансову діяльність;
- б) гіпотези, теорії, тенденції, принципи, постулати, методи, категорії, наукові проблеми, наукові факти;
- в) найстійкіші сутнісні, причинно-наслідкові зв'язки та взаємозалежності фінансових явищ і процесів;
- г) загальні риси фінансів усіх формацій і держав.

5. До складових елементів фінансової науки не належать:

- а) історико-теоретичні науки;
- б) прикладні науки;
- в) філософські науки;
- г) науки управлінського циклу.

6. До безпосередніх об'єктів дослідження фінансової науки не належать:

- а) фонди грошових коштів;
- б) грошові доходи і накопичення;
- в) усі види бізнес-планів;
- г) усі види фінансових планів та їхні показники.

7. Класичний напрям світової фінансової науки включає такі наукові школи:

- а) меркантилісти;
- б) марксистки;
- в) китайські соціалісти;
- г) усі зазначені школи.

8. До неокласичного напрямку світової фінансової науки не належить наукова школа:

- а) кейнсіанство та його епігони;
- б) італійська школа;
- в) камералісти;
- г) шведська школа.

9. До класичної теорії державних фінансів не належить:

- а) теорія ціноутворення суспільних благ із позиції маржиналізму;
- б) фінансова думка країн Східної Європи і СНД;
- в) теоретизація державних фінансів як механізму встановлення рівноваги між приватними та суспільними благами через політичний процес;
- г) теорія оподаткування з позицій суб'єктивної вартості.

10. Найвищим рівнем методології фінансової науки, що визначає загальну стратегію принципів пізнання, особливостей фінансових явищ, процесів, сфер діяльності є:

- а) політекономічна методологія;
- б) філософська методологія;

- в) фінансова методологія;
- г) синтезувальна методологія.

Теми рефератів

1. Фінансові концепції англійської класичної політекономії. Адам Сміт і Давід Рікардо
2. Фінансові теорії історичної школи Німеччини
3. Маржиналізм і його вплив на розвиток фінансової науки

ТЕМА 4. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ

План

- 4.1. Зміст категорії «фінансова система», принципи її організації
- 4.2. Структура фінансової системи України
- 4.3. Розвиток фінансової системи в період світової глобалізації

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Загально-державні фінанси – це...
2. Фінансово-кредитний механізм – це...
3. Державний бюджет – це...
4. Державний кредит – це...
5. ВВП – це...
6. Фінансовий ринок – це...
7. Фінансові ресурси – це...
8. Страхування – це...
9. Позабюджетні фонди – це...
10. Сфера державних відносин – це...
11. Фінанси суб'єктів господарювання – це...
12. Фінансовий ринок – це...
13. Міжнародні фінанси – це...
14. Страхові фонди – це...
15. Резервні фонди – це...
16. Фінансове законодавство – це...
17. Фінансовий апарат – це...
18. Централізовані фонди – це...
19. Децентралізовані фонди – це...

Контрольні питання

1. Що представляє собою фінансова система держави?
2. Назвіть принципи роботи фінансової системи?
3. Що являє собою фінансова система у широкому розумінні?
4. Що являє собою фінансова система у вузькому розумінні?
5. Що таке централізована структура?
6. Що таке децентралізована структура?
7. Дайте визначення фінансової інфраструктури?

8. Що відбиває ланка фінансової системи?
9. Назвіть складові фінансової системи України?
10. Що таке фінансова глобалізація та назвіть її наслідки?

Тести

1. Фінансова система – це:

- а) система форм і методів цілеспрямованого впливу на економічні відносини з метою отримання найбільш позитивного результату;
- б) система форм і методів утворення, розподілу і використання фондів грошових коштів підприємств;
- в) сукупність відносно відокремлених взаємозв'язаних сфер і ланок, які відбивають специфічні форми і методи фінансових відносин;
- г) сукупність бюджетів усіх рівнів.

2. До сфери загальнодержавних фінансів НЕ належать такі ланки:

- а) Державний бюджет України;
- б) державний кредит;
- в) державні цільові фонди;
- г) фінанси домогосподарств.

3. Сфера фінансів суб'єктів господарювання НЕ включає такі ланки:

- а) місцеві бюджети;
- б) фінанси комерційних підприємств;
- в) фінанси некомерційних підприємств;
- г) фінанси громадських організацій та установ.

4. До фінансової системи НЕ належить:

- а) фінансова інфраструктура;
- б) централізовані фінанси;
- в) децентралізовані фінанси;
- г) місцеві бюджети.

5. Провідною ланкою загальнодержавних фінансів виступає:

- а) Державний бюджет;
- б) державний кредит;
- в) позабюджетні фонди;
- г) фінанси державних підприємств.

6. Які функції НЕ притаманні управлінню фінансами:

- а) планування та прогнозування;
- б) облік та контроль фінансових ресурсів;
- в) організація та регулювання;
- г) ризикова та накопичувальна.

7. Сукупність фінансових інституцій, які функціонують на фінансовому ринку та ринку фінансових послуг, виконуючи функції щодо мобілізації, переміщення та інвестування ресурсів – це:

- а) децентралізовані фінанси;
- б) централізовані фінанси;
- в) фінансова інфраструктура;
- г) фінансова система.

8. Фонди грошових коштів, які формуються суб'єктами господарювання, державою, населенням та використовуються для розширеного відтворення, матеріального стимулювання працівників, задоволення соціальних потреб фінансування оборони державного управління та інших потреб – це визначення:

- а) бюджету;
- б) статутного фонду підприємств;
- в) фонду соціального страхування;
- г) фінансових ресурсів.

9. Процес формування міжнародного ринку фінансових активів на основі зростання обсягів транскордонного руху капіталів – це:

- а) фінансова система;
- б) фінансова глобалізація;
- в) рух грошових коштів;
- г) розширене відтворення.

10. Централізовані фінансові ресурси не використовуються на:

- а) розвиток економіки і структурну перебудову її галузей;
- б) національну оборону і державне управління;
- в) обслуговування державного боргу;
- г) матеріальне стимулювання працівників підприємств і сплату податків, платежів та зборів.

Теми рефератів

1. Фінансова глобалізація: наслідки для України
2. Національне багатство держави та напрями його зміцнення
3. Місце та роль державних фінансів у фінансовій системі держави

Індивідуальні завдання

1. Наведіть у вигляді логіко-структурної схеми органи та інститути, що здійснюють управління фінансовою системою України
2. Складіть структурно-функціональну модель національної фінансової системи
3. Складіть структурно-функціональну модель фінансової системи США
4. Наведіть у вигляді таблиці порівняльну характеристику фінансових систем України та країн Європейського Союзу

ТЕМА 5. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА І ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ

План

- 5.1. Фінансова політика – основна складова економічної політики держави: її зміст та види
- 5.2. Особливості фінансової політики в Україні в умовах її інтеграції в світовий простір, модернізації і розвитку ринкових відносин
- 5.3. Мета та завдання фінансової політики
- 5.4. Вимоги до фінансової політики держави на конкретному етапі її розвитку
- 5.5. Сучасна роль держави в реалізації фінансової політики та напрями її впливу на соціально-економічний розвиток
- 5.6. Фінансовий механізм: поняття, роль і значення в реалізації фінансової політики
- 5.7. Складові елементи фінансового механізму держави
- 5.8. Стратегія вдосконалення фінансового механізму: методи, інструменти і механізми її реалізації

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Фінансова політика – це...
2. Фінансовий механізм – це...
3. Бюджетна політика – це...
4. Податкова політика – це...
5. Фінансові інструменти – це...
6. Фінансові важелі – це...
7. Фінансові стимули – це...
8. Самофінансування – це...
9. Грошово-кредитна політика – це...
10. Політика стабілізації – це...
11. Політика економічного зростання – це...
12. Політика обмеження ділової активності – це...

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте сутність фінансової політики як складової економічної і соціальної політики держави.
2. Які типи і види фінансової політики ви знаєте?
3. Дайте характеристику фінансової стратегії і фінансової тактики.

4. Які основні загальні принципи, напрями і завдання фінансової політики України на сучасному етапі?
5. Яке значення має фінансова політика для забезпечення фінансової стабільності у державі?
6. Розкрийте зміст поняття «фінансовий механізм».
7. Назвіть та охарактеризуйте складові елементи фінансового механізму держави.
8. Які ви знаєте методи фінансового забезпечення?
9. У чому полягають особливості фінансової політики на сучасному етапі розвитку України?

Тести

1. Фінансова політика – це:

- а) дія економічних законів у фінансовій сфері;
- б) дія підприємств, організацій та установ у сфері фінансів;
- в) комплекс заходів, що здійснюються державою в межах наданих функцій і повноважень;
- г) правильної відповіді немає.

2. Фінансовий механізм – це:

- а) фінансові відносини з приводу розподілу ВВП;
- б) сукупність об'єктів і суб'єктів фінансового розподілу;
- в) система встановлених державою форм і методів організації фінансових відносин, інструментів і важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства;
- г) всі відповіді правильні.

3. За характером заходів і часу їх здійснення фінансова політика поділяється на:

- а) фінансову тактику і фінансову стратегію;
- б) фінансову стратегію і бюджетне регулювання;
- в) оперативну фінансову політику і фінансову тактику;
- г) фінансову стратегію і податкову політику.

4. До фінансових важелів і стимулів відносяться:

- а) процес формування і використання фінансових ресурсів на макро- і мікрорівнях економіки;
- б) нормативно-правове забезпечення господарсько-фінансової діяльності;

- в) форми і методи формування та використання фінансових ресурсів, які одночасно виступають як система фінансових показників, норм, нормативів, використовуваних у фінансових відносинах;
- г) система управління фінансами.

5. Фінансове регулювання здійснюється через:

- а) систему норм і нормативів, які характеризують певний рівень забезпечення видатків, різних видів витрат фінансових ресурсів;
- б) ліміти;
- в) фінансові резерви;
- г) усі відповіді правильні.

6. Фінансове забезпечення здійснюється у формах:

- а) самофінансування, кредитування, зовнішнє фінансування;
- б) кредитування і акціонування;
- в) самофінансування, кредитування, бюджетні асигнування та акціонерний капітал;
- г) бюджетне фінансування і кредитування.

7. Фінансова політика, яка полягає у використанні «вбудованих стабілізаторів» – це:

- а) політика стабілізації;
- б) політика економічного зростання;
- в) дискреційна політика;
- г) недискреційна політика.

8. Якісна визначеність дії фінансового механізму полягає:

- а) у сумі коштів, що виділяються для досягнення тих чи інших цілей;
- б) у способах формування фінансових ресурсів, каналах і формах їх руху, умовах виділення і використання;
- в) умовах виділення і використання фінансових ресурсів;
- г) усі відповіді правильні.

9. У широкому сенсі слова фінансова політика охоплює:

- а) монетарну і фіскальну політику;
- б) монетарну і грошово-кредитну політику;
- в) монетарну і податкову політику;
- г) монетарну, грошово-кредитну та фіскальну політику.

10. Політика стабілізації після економічного спаду має:

- а) стабілізуючий характер;
- б) обмежувальний характер;
- в) регулюючий характер;
- г) стимулюючий характер.

Теми рефератів

1. Фінансова політика як складова економічної політики держави
2. Фінансова політика України в умовах сучасних системних економічних реформ

ТЕМА 6. ФІНАНСОВЕ ПРАВО

План

- 6.1. Поняття фінансового права та системи фінансового права
- 6.2. Правове регулювання фінансових відносин
- 6.3. Фінансово-правові відносини у системі ринкової економіки
- 6.4. Бюджетні правовідносини в Україні
- 6.5. Податкові правовідносини в Україні
- 6.6. Правове регулювання фінансових послуг та фондового ринку

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Наука фінансового права – це...
2. Об'єкти фінансових правовідносин – це...
3. Податкове законодавство – це...
4. Податкове право як фінансово-правовий інститут – це...
5. Податкові правовідносини – це...
6. Суб'єкти фінансового права – це...
7. Фінансове законодавство – це...
8. Бюджетне призначення – це...
9. Бюджетний запит – це...
10. Бюджетні повноваження – це...

Контрольні питання

1. Дати визначення системи фінансового права.
2. Охарактеризувати загальну частину фінансового права, що об'єднує норми фінансового права і правові інститути.
3. Розкрити особливу частину фінансового права, яка містить норми і правові інститути, що регулюють окремі напрями фінансової діяльності держави та різні елементи фінансової системи.
4. Охарактеризувати відносини, що регулюються фінансовим правом.
5. Охарактеризувати джерела фінансового права.
6. Які способи реалізації фінансової політики включає фінансово-правовий режим?
7. Що включають до складу бюджетних правовідносин?
8. У чому проявляється зміст податкових правовідносин?
9. Охарактеризувати склад податкового законодавства України.
10. Які органи здійснюють державне регулювання фінансових послуг?

Тести

1. Фінансове право являє собою:

- а) сукупність юридичних норм, які регулюють фінансові відносини та фінансову діяльність у суспільстві;
- б) вироблення фінансової політики та її реалізацію за допомогою фінансового механізму;
- в) законодавчі акти, що регламентують фінансові відносини на макрорівні;
- г) закони про бюджетну і податкову системи.

2. Норми загальної частини фінансового права визначають:

- а) зміст, принципи та методи фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування;
- б) систему органів управління фінансовою діяльністю;
- в) відповідальність за порушення норм фінансового права;
- г) усі відповіді правильні.

3. Загальна частина фінансового права містить:

- а) норми і правові інститути, що регулюють окремі напрями фінансової діяльності держави;
- б) різні елементи фінансової системи;
- в) правильні варіанти відповідей а), б);
- г) правильної відповіді немає.

4. Серед правових інститутів Особливої частини фінансового права провідне місце посідають:

- а) бюджетне і податкове право;
- б) інститут державних цільових фондів та страхове право;
- в) банківське право та інститут державного кредиту;
- г) усі відповіді правильні.

5. Основним методом фінансового права є:

- а) балансовий метод;
- б) метод владних припасів;
- в) нормативний метод;
- г) немає правильної відповіді.

6. До складу фінансових правовідносин належать такі основні групи відносин:

- а) відносини між фінансовими органами;
- б) відносини між державними підприємствами і кредитними органами;

- в) відносини між фінансовими органами та громадянами;
- г) правильні відповіді а), в).

7. До джерел фінансового права належать:

- а) Конституція України, Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Господарський кодекс України;
- б) Загальні та спеціальні закони;
- в) Міжнародні правові акти та стандарти, ратифіковані Верховною Радою України;
- г) усі відповіді правильні.

8. Фінансове право поєднує:

- а) бюджетні відносини;
- б) податкові відносини;
- в) відносини щодо фінансово-правової відповідальності;
- г) усі відповіді правильні.

9. Бюджетні правовідносини включають:

- а) встановлення бюджетного устрою та бюджетної системи України;
- б) організацію бюджетного процесу;
- в) правильні відповіді а), б);
- г) встановлення чинної системи оподаткування.

10. Податкове законодавство України складається з:

- а) Конституції України, Податкового кодексу України, чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України і якими регулюється питання оподаткування;
- б) Конституції України, Податкового кодексу України, Бюджетного кодексу, чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України і якими регулюється питання оподаткування;
- в) чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України і якими регулюється питання оподаткування;
- г) Податкового кодексу України, Бюджетного кодексу України.

Теми рефератів

1. Система фінансового права України в сучасних умовах
2. Податкові правовідносини як різновид фінансово-правових відносин

ТЕМА 7. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ

План

- 7.1. Управління фінансами та фінансовий менеджмент
- 7.2. Мета та принципи управління фінансами
- 7.3. Функції управління фінансами
- 7.4. Об'єкти та суб'єкти управління фінансами
- 7.5. Органи управління фінансами, їх функції та механізм взаємодії
- 7.6. Сучасне інформаційно-технологічне забезпечення управління фінансами
- 7.7. Досвід зарубіжних країн в управлінні фінансами

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Управління фінансами – це...
2. Суб'єкти управління – це...
3. Об'єкти управління – це...
4. Фінансова стабільність – це...
5. Фонди грошових коштів – це...
6. Фінансові витрати – це...
7. Міжнародні фінанси – це...
8. Функції управління – це...
9. Системний підхід – це....
10. Фінансова звітність – це...
11. Прогнозування – це...
12. Програмно-цільовий метод – це...
13. Кібернетичний підхід – це...
14. Інформаційний підхід – це...
15. Сучасна парадигма управління – це...
16. Інноваційний менеджмент – це...
17. Управління фінансовими ризиками – це...

Контрольні питання

1. Складові механізму управління фінансами?
2. Назвіть основні об'єкти управління фінансами?
3. Які основні особливості управління фінансами?
4. Які основні принципи фінансів і фінансів підприємств?
5. Назвіть основні функції управління фінансів?

6. Яка різниця між оперативним і стратегічним управлінням?
7. Основні державні органи управління фінансами в Україні?
8. Назвіть основні суб'єкти управління фінансами?
9. З чого складається сучасна система державних фінансів США?
10. Назвіть основні ланки фінансової системи розвинутих країн?

Тести

- 1. Система принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень, пов'язаних із формуванням, розподілом (перерозподілом) фондів коштів, що перебувають у складі фінансової системи держави та їх ефективного використання – це:**
 - а) фінансова система;
 - б) управління фінансами;
 - в) фінансова політика;
 - г) система фінансового контролю.

- 2. Які функціональні елементи не входять до системи управління фінансами:**
 - а) планування;
 - б) оперативне управління;
 - в) контроль;
 - г) мотивація.

- 3. До принципу управління фінансами підприємств НЕ відноситься:**
 - а) принцип економічної і юридичної самостійності;
 - б) принцип самофінансування;
 - в) принцип матеріальної зацікавленості;
 - г) принцип суброгації.

- 4. Функція управління, яка вказує на комплекс причин, що спонукають членів трудового колективу до спільних впорядкованих і узгоджених дій для досягнення поставленої перед суб'єктом господарювання мети – це:**
 - а) мотивація;
 - б) контроль;
 - в) стимулювання;
 - г) прогнозування.

5. Функція управління, яка завершує будь-яку діяльність і представляє собою перевірку, а також постійне спостереження з метою перевірки чи нагляду – це:

- а) контроль;
- б) мотивація;
- в) ревізія;
- г) планування.

6. До об'єкту системи управління фінансами НЕ відноситься:

- а) суб'єкти господарювання всіх форм власності;
- б) загальнодержавні фінанси;
- в) фінанси домашніх господарств;
- г) місцеві фонди.

7. До державних органів управління фінансами в Україні НЕ відноситься:

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Рада директорів ТНК.

8. Загальне управління фінансами, що включає дії, розраховані на довгострокову перспективу і розв'язання глобальних завдань розвитку фінансової системи країни це:

- а) тактичне управління;
- б) стратегічне управління;
- в) термінове управління;
- г) довгострокове прогнозування.

9. Склад інформаційного забезпечення прийняття управлінського фінансового рішення включає:

- а) 5 блоків;
- б) 3 блоки;
- в) 4 блоки;
- г) 7 блоків.

10. Продукт поділу і спеціалізації управлінської праці, відокремлений напрям управлінської діяльності, що дозволяє здійснювати управлінський вплив це:

- а) функція управління;
- б) функція контролю;
- в) функція прогнозування;
- г) інформаційне забезпечення.

Теми рефератів

1. Функції та напрями діяльності Міністерства фінансів України та Державної казначейської служби України
2. Роль місцевих органів влади і регіональних адміністрацій в управлінні фінансами
3. Організаційний механізм управління фінансами в Україні

Індивідуальні завдання

1. Наведіть у вигляді таблиці та зробіть порівняльний аналіз управління фінансами у зарубіжних країнах з ринковою економікою
2. Наведіть у вигляді таблиці сучасні інформаційні системи та технології, що застосовуються в управлінні фінансами

ТЕМА 8. ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ

План

- 8.1. Сутність та значення фінансового планування і прогнозування
- 8.2. Методологія фінансового планування і прогнозування
- 8.3. Методи фінансового планування і прогнозування
- 8.4. Види і форми фінансового планування і прогнозування та взаємозв'язок між ними

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Фінансове планування – це...
2. Фінансове прогнозування – це...
3. Методи фінансового планування – це...
4. Методи фінансового прогнозування – це...
5. Фонди грошових коштів – це...
6. Фінансовий план – це...
7. Баланс доходів та витрат – це...
8. Кошторис – це...
9. Бюджет – це...
10. Бюджетування – це...
11. Бізнес-план – це...
12. Платіжний календар – це...
13. Система фінансових планів – це...

Контрольні питання

1. Які основні принципи фінансового планування?
2. Що являє собою підсумковий результат фінансового планування?
3. Визначте мету та завдання фінансового прогнозування.
4. Визначте мету та завдання фінансового планування.
5. Назвіть специфічні ознаки, що характеризують фінансове планування і прогнозування.
6. У чому полягає відмінність між фінансовими прогнозами й фінансовими планами?
7. Охарактеризуйте основні функції фінансового планування.
8. Назвіть основні методи фінансового прогнозування.
9. Які умови необхідні для складання кошторисів?

10. Що являє собою платіжний календар підприємства та з якою метою його розробляють?

Тести

1. Об'єктом фінансового планування є:

- а) фінансова діяльність держави та суб'єктів господарювання;
- б) централізовані й децентралізовані фінанси;
- в) органи державної влади всіх рівнів;
- г) діяльність держави у сфері фінансів.

2. Оперативний фінансовий план:

- а) складається підприємствами на рік;
- б) складається підприємствами на місяць, декаду;
- в) складається банками на день;
- г) складається бюджетними установами на рік.

3. Балансовий метод – це:

- а) метод, відповідно до якого планові показники розраховують на підставі фактичних даних за базовий період;
- б) метод, який використовується для прогнозування надходження фінансових ресурсів;
- в) метод, згідно з яким узгоджують не тільки підсумкові показники доходів і витрат та надходжень і видатків, а й для кожної статті витрат (видатків) визначають конкретні джерела їх покриття;
- г) метод, згідно з яким планові показники розраховують на підставі фактичних даних за базовий період.

4. Нормативний метод – це:

- а) метод, за яким потребу у фінансових ресурсах і джерело їх покриття визначають на підставі фінансових норм і нормативів;
- б) метод, згідно з яким збалансовують підсумкові показники доходів і витрат та надходжень і видатків;
- в) метод для розрахунку доходу на одиницю вкладеного капіталу;
- г) метод контролю за організацією поточних розрахунків підприємств із бюджетом.

5. Поточний фінансовий план розробляється у формі:

- а) платіжного календаря;
- б) касового плану;

- в) балансу грошових надходжень;
- г) балансу доходів і витрат.

6. Оперативний фінансовий план розробляють у формі:

- а) платіжного календаря;
- б) балансу доходів і витрат;
- в) плану використання грошових фондів підприємств;
- г) балансу грошових надходжень і витрат.

7. Наукова методологія фінансового планування і прогнозування включає:

- а) принцип фінансового планування;
- б) принципи методів фінансового планування;
- г) систему фінансових планів;
- в) принципи та методи, систему фінансових планів.

8. До принципів фінансового планування НЕ належать такі принципи:

- а) наукового обґрунтування планів;
- б) перспективності;
- в) єдності;
- г) безперервності.

9. Бюджетне планування – це:

- а) процес визначення обсягу фінансових ресурсів, які за плановий період можуть бути мобілізовані в бюджет та використані на загальнодержавні цілі;
- б) діяльність із складання кошторису бюджетних установ;
- в) комплекс заходів із використання ефективних методів розрахунку контрольних цифр та економічних нормативів;
- г) процес розподілу фінансових витрат між ланками бюджетної системи.

10. Бізнес-план – це:

- а) оперативний фінансовий план;
- б) поточний фінансовий план;
- в) документ, який складається як для обґрунтування конкретних інвестиційних проектів, так і для управління стратегічною та поточною фінансовою діяльністю підприємства;
- г) документ, який показує фінансові ресурси підприємства.

Теми рефератів

1. Фінансове планування та прогнозування, напрями вдосконалення в умовах реформування бюджетного процесу
2. Економічна сутність, зміст на перспективи використання бізнес-планів в умовах ринкової економіки
3. Наукова методологія фінансового планування та прогнозування
4. Використання економіко-математичних методів і моделей у процесі фінансового планування та прогнозування
5. Роль Державного бюджету України в процесі фінансового планування і прогнозування
6. Роль місцевих бюджетів у процесі фінансового планування і прогнозування

Індивідуальні завдання

1. На підставі даних бюджету поточного року, заплануйте проект державного бюджету України та Вінницької області на наступний рік
2. На основі фінансових показників діяльності домогосподарств у поточному році, запропонуйте їх бюджет на наступний рік
3. Наведіть у вигляді таблиці принципи фінансового планування та дайте їм стислу характеристику

ТЕМА 9. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ

План

- 9.1. Сутність фінансового контролю
- 9.2. Класифікація фінансового контролю
- 9.3. Призначення і організація фінансового контролю
- 9.4. Система фінансового контролю в Україні

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Фінансові ресурси – це...
2. Фінансовий контроль – це...
3. Контрольно-ревізійна служба – це...
4. Державний фінансовий контроль – це...
5. Попередній контроль – це...
6. Перспективно-ділова функція фінансового контролю – це...
7. Фінансова діяльність – це...
8. Органи державної влади – це...
9. Принцип компаративності – це...
10. Державне казначейство – це...

Контрольні питання

1. Що являє собою фінансовий контроль?
2. Які основні принципи фінансового контролю?
3. Назвіть основні елементи фінансового контролю?
4. Назвіть форми і види фінансового контролю?
5. Хто здійснює фінансовий контроль?
6. Які основні риси фінансового контролю?
7. Назвіть основні завдання фінансового контролю?
8. Що охоплює ширше коло об'єктів для перевірок: ревізія чи перевірка?
9. На яких законодавчих актах ґрунтується проведення фінансового контролю?
10. Які основні недоліки здійснення фінансового контролю в Україні?

Тести

1. Що НЕ входить до складу фінансового контролю?

- а) фінансове прогнозування або планування;
- б) фінансове регулювання;

- в) фінансовий контроль;
- г) фінансова перевірка.

2. Кількість функцій фінансового контролю:

- а) 7;
- б) 8;
- в) 5;
- г) 4.

3. До форм фінансового контролю НЕ належать:

- а) попередній контроль;
- б) послідовний контроль;
- в) поточний контроль;
- г) наступний контроль.

4. До методів фінансового контролю НЕ належать:

- а) аудит;
- б) ревізія;
- в) перевірка;
- г) прогнозування проблем.

5. Фінансовий контроль – це:

- а) функція держави;
- б) функція податкових органів;
- в) заходи фінансової політики;
- г) сукупність заходів фінансової служби.

6. Фінансовий контроль як інформаційна система включає:

- а) збір та обробку інформації;
- б) аналіз і передачу контролюючої інформації для контролю;
- в) збереження інформації для контролю;
- г) збір, обробку, аналіз, збереження і передачу інформації для контролю.

7. Під формою фінансового контролю слід розуміти:

- а) конкретні способи, що застосовуються під час здійснення контрольних функцій;
- б) окремі сторони виявлення змісту фінансового контролю;
- в) складову частину, що частково виражає зміст цілого та відрізняється від інших частин суб'єктами та об'єктами контролю;
- г) правильна відповідь: а) і в).

8. До завдань фінансового контролю не відносяться:

- а) сприяння збалансованості між потребою у фінансових ресурсах і розмірами грошових фондів;
- б) забезпечення повноти і своєчасності виконання фінансових зобов'язань перед суб'єктами фінансових відносин;
- в) виявлення резервів збільшення фінансових ресурсів;
- г) аналіз потреб підприємства у ресурсах.

9. Перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку первинних документів, іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання – це:

- а) державний фінансовий контроль;
- б) ревізія;
- в) аудит;
- г) перевірка.

10. Залежно від місця проведення фінансового контролю він поділяється на:

- а) документальний фінансовий контроль;
- б) дистанційний фінансовий контроль;
- в) документальний фінансовий контроль і дистанційний (камеральний) фінансовий контроль;
- г) тактичний фінансовий контроль.

Теми рефератів

1. Органи державного і муніципального фінансового контролю: їх повноваження та функції
2. Шляхи підвищення ефективності фінансового контролю

Індивідуальні завдання

1. Навести логіко-структурну схему проведення фінансового контролю на підприємстві
2. Проаналізувати сферу діяльності внутрішнього та зовнішнього аудитора
3. Представити у вигляді логіко-структурної схеми органи, що здійснюють фінансовий контроль та їх повноваження

МОДУЛЬ 2. СФЕРИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ: МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ

ТЕМА 10. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

План

- 10.1. Фінанси комерційних підприємств
- 10.2. Фінанси некомерційних установ і організацій
- 10.3. Фінанси громадських організацій і благодійних фондів

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

- 1. Фінанси підприємств – це...
- 2. Капітал підприємства – це...
- 3. Фінансові ресурси підприємства – це...
- 4. Принципи організації фінансів підприємств – це...
- 5. Прибуток – це...
- 6. Фінансова політика підприємства – це...
- 7. Фінансова діяльність підприємства – це...
- 8. Амортизаційний фонд – це...
- 9. Фінансовий резерв підприємства – це...
- 10. Статутний капітал підприємства – це...

Контрольні питання

- 1. Охарактеризуйте роль фінансів комерційних організацій (підприємств) у ринкових перетвореннях.
- 2. Охарактеризуйте функції фінансів комерційних організацій (підприємств).
- 3. Що включає поняття «організація фінансової діяльності»?
- 4. Назвіть джерела формування фінансових ресурсів комерційних організацій (підприємств).
- 5. Охарактеризуйте грошові фонди, що створюються на підприємстві.
- 6. Назвіть джерела формування фінансових ресурсів некомерційних організацій.
- 7. У чому особливості організації фінансів бюджетних установ?
- 8. Як у сучасних умовах вирішується проблема залучення джерел фінансових ресурсів бюджетними установами?
- 9. На яких засадах будують свою діяльність громадські організації?

10. Як формуються доходи громадських організацій?
11. Дайте характеристику фінансам благодійних фондів.

Тести

1. Яке визначення найбільш точно характеризує сутність фінансів комерційних організацій (підприємств)?

- а) сукупність економічних відносин, пов'язаних із формуванням і використанням грошових доходів і накопичень суб'єктів господарювання;
- б) економічні відносини, що виникають у результаті руху грошей;
- в) сукупність коштів, що знаходяться в розпорядженні підприємства;
- г) економічні відносини, пов'язані з рухом грошей, формуванням грошових потоків підприємства.

2. Які з наведених нижче відносин не входять до складу фінансів комерційних організацій (підприємств)?

- а) відносини між підприємством та його працівниками;
- б) відносини між підприємством та фінансово-кредитними інститутами;
- в) відносини між робітниками підприємства та торговельними організаціями;
- г) відносини між підприємством та постачальниками і споживачами.

3. Як реалізується розподільна функція фінансів комерційних організацій (підприємств):

- а) під час складання програми фінансового оздоровлення підприємства;
- б) у розрахунках показників використання обігових коштів;
- в) у процесі розподілу виручки від реалізації продукції та у формуванні і використанні коштів;
- г) у формуванні фонду оплати праці з відрахуваннями в цільові фонди.

4. Фінансам комерційних організацій (підприємств) властиві такі функції:

- а) відтворювальна, регулювальна, контрольна;
- б) розподільна, контрольна, стимулююча;
- в) розподільна, контрольна;
- г) акумулююча, розподільна, контрольна.

5. Основним призначенням фінансів комерційних організацій (підприємств) є:

- а) розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту;
- б) забезпечення раціонального використання капітальних вкладень;
- в) забезпечення кругообігу коштів підприємства;
- г) підтримка ефективної структури капіталу підприємств.

6. До складу власних і притриманих до власних джерел фінансових ресурсів входять:

- а) статутний капітал;
- б) цільові внески юридичних і фізичних осіб;
- в) короткострокові банківські кредити;
- г) страхові відшкодування.

7. До складу зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів комерційних організацій (підприємств) НЕ належать:

- а) кредиторська заборгованість;
- б) довгострокові банківські кредити;
- в) кошти, мобілізовані на фінансовому ринку;
- г) амортизаційні відрахування.

8. До складу фінансових ресурсів, що мобілізуються на фінансовому ринку, входять:

- а) кредитні інвестиції;
- б) страхові відшкодування;
- в) прибуток;
- г) амортизація.

9. Діяльність некомерційної організації спрямована на:

- а) реалізацію суспільних проектів, ідей;
- б) максимізацію прибутку;
- в) створення конкурентоспроможних товарів;
- г) залучення інвестицій.

10. Фінанси бюджетних установ належать до сфери:

- а) фінансів сфери нематеріального виробництва;
- б) фінансів некомерційних організацій;
- в) державних і місцевих фінансів;
- г) фінансів сфери матеріального виробництва.

11. Джерелом фінансових ресурсів під час створення комерційної організації є:

- а) статутний капітал;
- б) дохід від реалізації майна;
- в) позареалізаційні доходи;
- г) виручка від реалізації продукції.

12. Джерелом внутрішніх ресурсів підприємства, спрямованим на інвестиції, є:

- а) обігові кошти;
- б) виручка від реалізації продукції;
- в) амортизаційний фонд;
- г) кредити банків.

Теми рефератів

1. Фінанси підприємств як основа фінансів суспільства
2. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств

Індивідуальні завдання

1. Проаналізувати як позитивні, так і негативні фактори, що впливають на формування фінансових результатів діяльності підприємства
2. На підставі статистичних даних проаналізувати основні джерела формування фінансових ресурсів підприємств України за останні 3 роки і дати їх економічну оцінку
3. На підставі статистичних даних проаналізувати фінансові результати підприємств України до оподаткування за видами економічної діяльності за останні 3 роки

ТЕМА 11. ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

План

- 11.1. Сутність та економічний зміст фінансово-інвестиційного потенціалу суб'єктів господарювання
- 11.2. Структура фінансово-інвестиційного потенціалу суб'єктів господарювання
- 11.3. Роль фінансово-інвестиційного потенціалу суб'єктів господарювання у відтворювальному процесі економіки

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Фінансові ресурси – це...
2. Інвестиційні ресурси – це...
3. Власні фінансові ресурси – це...
4. Позикові фінансові ресурси – це...
5. Залучені фінансові ресурси – це...
6. Фінансовий лізинг – це...
7. Фінансовий капітал – це...
8. Грошові резерви – це...
9. «Чисті інвестиції» – це...

Контрольні питання

1. Визначте сутність потенціалу та його характеристики.
2. Які основні підходи покладені в основу визначення потенціалу?
3. Охарактеризуйте відмінності між фінансовим та інвестиційним потенціалами суб'єктів господарювання.
4. Розкрийте сутність фінансового потенціалу інвестиційної діяльності підприємств.
5. Які основні властивості притаманні фінансово-інвестиційному потенціалу суб'єктів господарювання?
6. У чому полягає різниця між фінансовим капіталом і фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання?
7. Назвіть фінансові ресурси суб'єктів господарювання, що залучаються із внутрішніх джерел.
8. Назвіть фінансові ресурси суб'єктів господарювання, що залучаються із зовнішніх джерел.

9. Охарактеризуйте форми залучення інвестиційних ресурсів суб'єктів господарювання.
10. Дайте визначення фінансово-інвестиційного потенціалу суб'єктів господарювання.

Тести

1. Яке з визначень характеризує поняття «потенціал» у розширеному тлумаченні?

- а) джерела, можливості, засоби, запаси, які можуть бути приведені в дію, використані для вирішення будь-якої задачі, досягнення певної мети;
- б) здатність до оптимізації фінансової системи із залучення та використання фінансових ресурсів;
- в) наявність в об'єкта ресурсів, які можуть бути використані для досягнення визначених цілей;
- г) відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату.

2. Яка з характеристик НЕ визначає зміст потенціалу?

- а) потенціал є динамічною характеристикою і виявляється тільки в процесі його використання;
- б) використання потенціалу повинно супроводжуватися його ростом;
- в) потенціал є статичною характеристикою і виявляється тільки в процесі діяльності підприємства;
- г) процеси використання та нарощування потенціалу є безперервними і доповнюють один одного.

3. Яка з властивостей НЕ характерна фінансово-інвестиційному потенціалу суб'єктів господарювання?

- а) здатність трансформувати фінансові ресурси і заощадження в інвестиційні ресурси;
- б) здатність зберігати фінансові ресурси;
- в) здатність залучати й акумулювати фінансові ресурси ззовні (зовнішні);
- г) здатність продукувати власні (внутрішні) фінансові ресурси.

4. Яке з визначень найбільш повно характеризує фінансові ресурси суб'єктів господарювання?

- а) фінансові ресурси суб'єктів господарювання – це частина коштів підприємства, яка формується в результаті розподілу виробленого продукту, спрямовується на забезпечення розширеного відтворення виробництва

і після певних перетворень дозволяє отримати бажаний економічний результат;

- б) фінансові ресурси суб'єктів господарювання – це частина коштів підприємства, яка формується в результаті розподілу виробленого продукту, залучається до діяльності підприємств із різних джерел, спрямовується на забезпечення розширеного відтворення виробництва і після певних перетворень дозволяє отримати бажаний економічний результат;
- в) фінансові ресурси суб'єктів господарювання – це частина коштів підприємства, яка формується в результаті розподілу виробленого продукту, залучається до діяльності підприємств із різних джерел;
- г) фінансові ресурси суб'єктів господарювання – це частина коштів підприємства, яка спрямовується на забезпечення розширеного відтворення виробництва і після певних перетворень дозволяє отримати бажаний економічний результат.

5. Інвестиційні ресурси суб'єктів господарювання – це:

- а) фінансові ресурси суб'єктів господарювання;
- б) внутрішні фінансові ресурси суб'єктів господарювання, що направляються ними на здійснення вкладень в об'єкти інвестування;
- в) частина сукупних фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, що направляються ними на здійснення вкладень в об'єкти інвестування;
- г) зовнішні фінансові ресурси суб'єктів господарювання, що направляються ними на здійснення вкладень в об'єкти інвестування.

6. Відповідно до джерел фінансові ресурси суб'єктів господарювання поділяються на:

- а) власні та залучені;
- б) позикові та залучені;
- в) власні та позикові;
- г) власні, позикові й залучені.

7. Яке з визначень найбільш повно характеризує фінансово-інвестиційний потенціал суб'єктів господарювання?

- а) сукупність фінансових ресурсів, сформованих з метою забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, а також здатність їх нарощування й ефективного використання;
- б) сукупність власних, позикових та залучених фінансових ресурсів, сформованих з метою забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання;

- в) сукупність власних, позикових та залучених фінансових ресурсів, сформованих з метою забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, а також здатність їх нарощування й ефективного використання;
- г) сукупність власних, позикових та залучених фінансових ресурсів, сформованих з метою забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, а також здатність їх нарощування й ефективного використання для отримання максимального позитивного фінансового результату та досягнення екологічного, соціального чи іншого ефекту в національній економіці.

8. Що відображують обсяги фінансово-інвестиційного потенціалу суб'єктів господарювання?

- а) сукупність властивостей, нагромаджених системою в процесі її становлення;
- б) виявлення прихованого фінансового потенціалу суб'єктів господарювання;
- в) фінансову міць або здатність окремого суб'єкта господарювання брати участь у створенні матеріальних благ і наданні послуг;
- г) здатність змінювати структуру фінансового потенціалу.

9. З яких частин складається капітал?

- а) фінансовий капітал та виробничий капітал;
- б) фінансовий капітал;
- в) виробничий капітал;
- г) фінансовий, виробничий, власний капітали.

10. Який з елементів фінансово-інвестиційного потенціалу суб'єктів господарювання забезпечує цілеспрямований вплив на фактори інвестиційного клімату?

- а) адаптаційні можливості;
- б) фінансова гнучкість;
- в) фінансові резерви;
- г) всі відповіді правильні.

Теми рефератів

1. Охарактеризуйте фінансово-інвестиційний потенціал Вінницької області
2. Шляхи активізації фінансування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання Вінницької області

ТЕМА 12. ПОДАТКИ І ПОДАТКОВА СИСТЕМА

План

- 12.1. Сутність, необхідність та види податків
- 12.2. Податкова політика та податкова система України
- 12.3. Принципи роботи фіскальної служби та відповідальність за податкові порушення

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Податок – це...
2. Податкове навантаження – це...
3. Прямий податок – це...
4. Ставка оподаткування – це...
5. Фіскальна служба – це...
6. Рента – це...
7. Податкова декларація – це...
8. Кримінальна відповідальність – це...
9. Податкове правопорушення – це...
10. Податкова ревізія – це...

Контрольні питання

1. У чому полягає сутність податків?
2. Які основні ознаки податків?
3. Що являє собою контрольна та фіскальна функція податків?
4. Які основні елементи податків?
5. Назвіть класифікаційні ознаки податків?
6. У чому різниця між податковою системою і податковою політикою?
7. Назвіть основні загальнодержавні податки?
8. Назвіть основні місцеві податки?
9. Які основні принципи податкової політики?
10. Назвіть види відповідальності за податкові правопорушення?

Тести

1. Податки це:

- а) специфічна форма виробничих відносин;
- б) специфічна форма суспільних відносин;

- в) специфічна форма економічних відносин;
- г) специфічна форма державних відносин.

2. Джерелом податків є:

- а) валовий внутрішній продукт;
- б) національне багатство;
- в) прибуток від зовнішньоекономічної діяльності;
- г) національний дохід.

3. Функції податків:

- а) фіскальна, соціальна та регулююча;
- б) контрольна, захисна та політична;
- в) розподільча, відтворювальна та політична;
- г) економічна, політична та соціальна.

4. Перерозподіл суспільних доходів між різними категоріями населення – це функція:

- а) контрольна;
- б) розподільча;
- в) фіскальна;
- г) регулююча.

5. Регулююча функція податків передбачає:

- а) забезпечення фінансування державних видатків;
- б) підтримку соціальної рівноваги за рахунок зміни співвідношення між прибутками окремих соціальних груп з метою згладжування нерівності між ними;
- в) державне регулювання економіки;
- г) правильної відповіді не має.

6. Податок як фінансово-економічну категорію характеризують такі ознаки:

- а) примусовий характер, законодавча регламентація та нееквівалентність;
- б) розподільчий, грошовий та фондний характер;
- в) економічність, визначеність та гнучкість;
- г) усі відповіді правильні.

7. Податкові знижки – це:

- а) пільги, спрямовані на зменшення податкової ставки, суми податку або відстрочка здійснення платежу;

- б) пільги, спрямовані на скорочення податкової бази за рахунок визначених витрат;
- в) виключення з оподаткованого доходу окремих об'єктів оподаткування;
- г) податкові знижки для окремих суб'єктів оподаткування.

8. До загальнодержавних податків відносяться:

- а) мито, ПДФО, рентні платежі, акциз;
- б) акциз, мито, екологічний податок, туристичний збір;
- в) екологічний податок, туристичний збір, податок на майно;
- г) мито, акциз, податок на майно.

9. Прямі податки відрізняються від непрямих тим, що вони:

- а) включаються до ціни на стадії виробництва;
- б) обсяг таких податків залежить від розмірів об'єкта оподаткування (податкової бази).
- в) стягуються згідно тарифів;
- г) включаються до ціни на стадії реалізації.

10. Правовий механізм функціонування податкової системи України регламентується:

- а) Податковим Кодексом України;
- б) Цивільним Кодексом України;
- в) Бюджетним Кодексом України;
- г) правильної відповіді не має.

Теми рефератів

1. Етапи формування податкової системи України
2. Проблеми функціонування сучасної податкової системи України
3. Сучасні механізми стягнення податків в Україні

Індивідуальні завдання

1. Наведіть у вигляді логіко-структурної схеми організаційну структуру Державної фіскальної служби України
2. Наведіть у вигляді логіко-структурної схеми податки, що сплачують підприємства та фізичні особи у поточному році

ТЕМА 13. БЮДЖЕТ. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

План

- 13.1. Зародження, становлення та розвиток бюджетних відносин
- 13.2. Сутність, функції і роль державного бюджету
- 13.3. Бюджетна система держави
- 13.4. Бюджетна політика
- 13.5. Бюджетний процес і бюджетний механізм

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Бюджетні відносини – це...
2. Бюджетна система – це...
3. Бюджетний устрій – це...
4. Бюджетна класифікація – це...
5. Місцеві бюджети – це...
6. Бюджетний контроль – це...
7. Функції бюджету – це...
8. Складові елементи бюджетного механізму – це...
9. Бюджетна політика – це...

Контрольні питання

1. Дайте визначення сутності поняття бюджету як економічної категорії.
2. Яку економічну роль відіграє бюджет як самостійна категорія?
3. Які функції виконує Державний бюджет?
4. У чому полягає сутність функціональної класифікації видатків бюджету?
5. Розгляньте економічну класифікацію видатків та з'ясуйте її призначення.
6. Дайте визначення відомчої та програмної класифікації видатків.
7. У чому полягає сутність поняття бюджетної системи України?
8. З'ясуйте склад і структуру бюджетної системи.
9. Конкретизуйте напрями бюджетної політики України на сучасному етапі
10. Які ви знаєте принципи побудови бюджетної системи?

Тести

1. Під бюджетною системою розуміють сукупність:

- а) бюджетних відносин;
- б) бюджетів;

- в) бюджетних установ;
- г) правових норм.

2. Бюджетна система України являє собою сукупність:

- а) Зведеного бюджету та бюджетів установ;
- б) Державного та місцевих бюджетів;
- в) Державного та бюджетів населення;
- г) республіканського бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів.

3. Бюджетний устрій України визначається:

- а) державним устроєм та банківською системою України;
- б) адміністративно-територіальним поділом України та її економічним потенціалом;
- в) економічним потенціалом та державним устроєм України;
- г) державним устроєм і адміністративно-територіальним поділом України.

4. Бюджетний устрій – це:

- а) організація і принципи побудови бюджетної системи, її структури й взаємозв'язків між окремими елементами бюджетної системи;
- б) сукупність діючих на території країни бюджетів;
- в) діяльність органів влади щодо складання проекту, розгляду, затвердження й виконання бюджету;
- г) сукупність юридичних норм, що визначають бюджетний процес.

5. Основні принципи бюджетного устрою визначені:

- а) Конституцією України;
- б) Законом України «Про Державний бюджет»;
- в) Постановою Верховної Ради України;
- г) Бюджетним Кодексом України.

6. Самостійність бюджетів забезпечується:

- а) наявністю власних доходних джерел і правом визначення напрямів їх використання;
- б) ефективністю використання бюджетних коштів;
- в) своєчасністю та повним зарахуванням податкових надходжень до бюджету;
- г) можливістю отримання бюджетної допомоги.

7. Міністерство фінансів України:

- а) реалізує державну фінансову політику; складає проект державного бюджету й організує його виконання; забезпечує захист фінансових інтересів держави й здійснює контроль за дотриманням фінансового законодавства; здійснює управління державним внутрішнім і зовнішнім боргом та інші функції;
- б) здійснює контроль за дотриманням податкового законодавства і за мобілізацією податків у бюджетну систему та державні фонди цільового призначення;
- в) організує касове виконання Державного й місцевого бюджетів України і здійснює контроль за ними;
- г) самостійно розробляє, затверджує і виконує місцеві бюджети.

8. Бюджетний механізм – це:

- а) сукупність конкретних форм бюджетних відносин, методів мобілізації і напрямів витрат бюджетних коштів;
- б) частина фінансового механізму держави;
- в) сукупність таких елементів, як: бюджетне прогнозування й планування; бюджетний облік; контроль за бюджетними ресурсами й бюджетне регулювання;
- г) всі відповіді правильні.

9. Зведений бюджет України – це:

- а) сукупність показників обласного бюджету, зведених бюджетів районів і бюджетів міст обласного значення цієї області;
- б) об'єднання показників Республіканського бюджету Автономної республіки Крим, зведених бюджетів її районів і бюджетів республіканського значення;
- в) об'єднання показників місцевого бюджету й бюджетів районів, які є бюджетами усередині міста й входять у його склад;
- г) об'єднання показників Державного бюджету України, зведеного бюджету АР Крим і зведених бюджетів областей і міст Києва й Севастополя.

10. Що входить до складу бюджетної системи унітарних держав?

- а) державний (федеральний) бюджет;
- б) державний бюджет, бюджети членів федерації, місцеві бюджети;

- в) державний (центральний) бюджет і місцеві бюджети;
- г) бюджети членів федерації й місцевих бюджетів.

Теми рефератів

1. Порівняльна характеристика бюджетної системи України та зарубіжної унітарної країни
2. Бюджетна система зарубіжної країни (за вибором студента) та особливості її формування

ТЕМА 14. ДОХОДИ І ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ. ДЕФІЦИТ БЮДЖЕТУ

План

- 14.1. Доходи бюджету
- 14.2. Видатки бюджету
- 14.3. Види стану бюджету і види бюджетного дефіциту
- 14.4. Фінансування дефіциту бюджету та особливості затвердження бюджету із профіцитом

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Активний дефіцит – це...
2. Пасивний дефіцит – це...
3. Відкритий дефіцит – це...
4. Прихований дефіцит – це...
5. Вимушений дефіцит – це...
6. Свідомий дефіцит – це...
7. Дотація – це...
8. Субсидія – це...
9. Субвенція – це...
10. Незбалансованість бюджету – це...
11. Хронічний дефіцит – це...

Контрольні питання

1. За якими ознаками класифікуються доходи бюджету?
2. Визначте основні види податкових надходжень.
3. Які ви знаєте головні види неподаткових надходжень?
4. Яким чином поділяються доходи бюджету від операцій із капіталом?
5. Визначте сутність поняття «видатки державного бюджету». Які економічні відносини відображають видатки?
6. Охарактеризуйте систему видатків бюджету.
7. У чому полягає сутність урівноваженості доходів та видатків?
8. Охарактеризуйте головні концепції збалансованості бюджету. З'ясуйте мету їх використання.
9. Назвіть основні причини виникнення бюджетного дефіциту.
10. У чому полягає проблема вибору моделі фінансування бюджетного дефіциту?

Тести

1. До структури доходів бюджету України належать:

- а) податкові та неподаткові надходження;
- б) доходи від операцій із капіталом;
- в) офіційні трансферти;
- г) всі відповіді правильні.

2. Дефіцит бюджету – це:

- а) перевищення видатків бюджету над його доходами;
- б) неповне або несвоєчасне фінансування галузей бюджетної сфери;
- в) відношення абсолютної величини дефіциту бюджету до обсягу ВВП;
- г) стан бюджету, за якого його доходи дорівнюють його видаткам.

3. Що НЕ є причиною дефіциту бюджету?

- а) кризовий стан економіки;
- б) криза платежів, корумпованість і тінізація економіки;
- в) тенденція зростання державного боргу;
- г) збільшення ВВП у державі.

4. Прихований дефіцит бюджету – це:

- а) перевищення видаткової частини бюджету над його доходами;
- б) часткове фінансування галузей бюджетної сфери за відношенням до її потреб;
- в) відношення абсолютної величини дефіциту бюджету до обсягів ВВП;
- г) стан бюджету, за якого доходи бюджету перевищують його видатки.

5. Які надходження у доходах Державного бюджету України мають найбільшу частку?

- а) кредити міжнародних фінансово-кредитних організацій;
- б) податкові надходження;
- в) доходи від операцій з капіталом;
- г) неподаткові доходи.

6. Якими документами в Україні регулюється розмір дефіциту Державного бюджету?

- а) Податковим кодексом;
- б) Бюджетним кодексом України і щорічно затверджуваним Законом України «Про Державний бюджет України»;

- в) Митним кодексом;
- г) Господарським кодексом.

7. Який метод входить до складу внутрішніх методів фінансування бюджетного дефіциту?

- а) розміщення цінних паперів на зовнішньому ринку;
- б) випуск державних цінних паперів на внутрішньому ринку та кредити НБУ;
- в) кредити міжнародних фінансово-кредитних інститутів;
- г) програмно-цільовий.

8. Який метод фінансування дефіциту бюджету є зовнішнім?

- а) емісія грошей;
- б) кредити міжнародних фінансово-кредитних інститутів;
- в) доходи від приватизації державного майна;
- г) випуск державних цінних паперів на внутрішньому ринку.

9. За порядком та умовами зарахування доходів у бюджету вони поділяються на:

- а) зовнішні та внутрішні;
- б) власні та позикові;
- в) закріплені та регульовальні;
- г) поточні та капітальні.

10. Видатки бюджету – це видатки:

- а) що виникають за умов виконання державою обов'язків;
- б) що спрямовані на капітальні вкладення;
- в) які передбачають поворотність і платність;
- г) які призначені для покриття бюджетного дефіциту.

Теми рефератів

1. Порівняльний аналіз доходів і видатків державного бюджету
2. Причини виникнення дефіциту бюджету та методи його фінансування в Україні
3. Особливості затвердження бюджету з профіцитом

ТЕМА 15. ПОЗАБЮДЖЕТНІ СПЕЦІАЛЬНІ ФОНДИ

План

- 15.1. Необхідність, зміст і класифікація позабюджетних спеціальних фондів
- 15.2. Історія виникнення та розвиток соціальних позабюджетних фондів
- 15.3. Загальна характеристика соціальних позабюджетних фондів
- 15.4. Недержавні фонди соціального забезпечення

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Загальнодержавний цільовий фонд – це...
2. Місцевий фонд – це...
3. Недержавний цільовий фонд – це...
4. Пенсійний фонд – це...
5. Фонд соціального страхування – це...
6. Постійний позабюджетний фонд – це...
7. Тимчасовий позабюджетний фонд – це...
8. Недержавний пенсійний фонд – це...
9. Благодійний фонд – це...

Контрольні питання

1. У чому полягає сутність і мета формування державних цільових фондів?
2. На які групи поділяються державні цільові фонди?
3. Які державні цільові фонди створюються в Україні?
4. У чому полягає призначення загальнодержавних цільових фондів?
5. Хто та з якою метою формує місцеві фонди?
6. Визначте джерела формування доходів бюджетів позабюджетних фондів.
7. Які джерела формування державного Пенсійного фонду?
8. Охарактеризуйте основні напрями використання і завдання Пенсійного фонду.
9. Що таке загальнообов'язкове державне соціальне страхування?
10. Які джерела формування і напрями використання Фонду соціального страхування?
11. Визначте мету створення, джерела формування і напрями використання Державного фонду охорони навколишнього природного середовища.

Тести

1. Державні цільові фонди за джерелами фінансування поділяються на:

- а) відомчі і галузеві;
- б) бюджетні і позабюджетні;
- в) економічні і соціальні;
- г) постійні і тимчасові.

2. За цільовим призначенням державні фонди можна класифікувати на:

- а) відомчі і галузеві;
- б) бюджетні і позабюджетні;
- в) економічні і соціальні;
- г) постійні і тимчасові.

3. За періодом дії цільові фонди можуть бути

- а) відомчі і галузеві;
- б) бюджетні і позабюджетні;
- в) економічні і соціальні;
- г) постійні і тимчасові.

4. Хто має право створювати цільові фонди:

- а) загальнодержавні органи влади;
- б) місцеві органи влади;
- в) правильні варіанти відповіді а) і б);
- г) правильного варіанта відповіді немає.

5. Цільові фонди створюються шляхом:

- а) виділення коштів з бюджету;
- б) створення власних джерел доходів;
- в) правильні варіанти відповіді а) і б);
- г) правильного варіанта відповіді немає.

6. До позабюджетних цільових фондів належать:

- а) Пенсійний фонд України;
- б) Фонд соціального страхування України;
- в) Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву;
- г) Державний валютний фонд;
- д) Фонд соціального захисту інвалідів;
- е) Фонд охорони навколишнього природного середовища;

- ж) правильні варіанти відповіді а) і б);
- з) правильні варіанти відповіді – в), г), д), е).

7. Які цільові фонди України входять до складу Державного бюджету України:

- а) Пенсійний фонд України;
- б) Фонд гарантування вкладів фізичних осіб;
- в) Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття;
- г) Фонд соціального страхування України;
- д) Фонд соціального захисту інвалідів;
- е) Фонд охорони навколишнього природного середовища;
- ж) правильні варіанти відповіді – а), б), в), г);
- з) правильні варіанти відповіді д) і е).

8. Величина ресурсів пенсійного забезпечення визначається:

- а) демографічними причинами;
- б) економічними причинами;
- в) політичними причинами;
- г) правильні варіанти відповіді а) і б);
- д) всі відповіді правильні.

9. Що належить до демографічних причин визначення величини ресурсів пенсійного забезпечення:

- а) середня тривалість життя та її динаміка;
- б) чисельність осіб пенсійного віку;
- в) чисельність працездатного населення;
- г) економічний стан країни в цілому;
- д) співвідношення рівнів заробітної плати і пенсії;
- е) правильні варіанти відповіді – а), б), в);
- ж) всі відповіді правильні.

10. Що є економічними причинами визначення величини ресурсів пенсійного забезпечення:

- а) економічний стан країни в цілому;
- б) співвідношення рівнів заробітної плати і пенсії;
- в) надбавки за стаж, умови роботи та ін.;
- г) наявність і частка осіб, які мають право на пільги під час визначення рівня пенсійного забезпечення;

- д) середня тривалість життя та її динаміка;
- е) чисельність осіб пенсійного віку;
- ж) чисельність працездатного населення;
- и) правильні варіанти відповіді – а), б), в), г);
- к) правильні варіанти відповіді – д), е), ж).

Теми рефератів

1. Джерела формування державних цільових фондів та їх призначення
2. Державні цільові фонди, що входять до складу державного бюджету та причини їх створення
3. Порівняння систем пенсійного забезпечення України та зарубіжних країн
4. Система позабюджетних фондів у зарубіжних країнах – США, Японія, Франція, інші країни за вибором студента

ТЕМА 16. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ ТА ДЕРЖАВНИЙ БОРГ

План

- 16.1. Економічна природа, особливості та роль державного кредиту
- 16.2. Форми та види державного кредиту
- 16.3. Сутність, класифікація та соціально-економічні наслідки державного боргу
- 16.4. Особливості і механізми управління державним боргом

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Державні запозичення – це...
2. Державний кредит – це...
3. Державні позики – це...
4. Місцеві позики – це...
5. Державний борг – це...
6. Внутрішній державний борг – це...
7. Зовнішній державний борг – це...
8. Прямий державний борг – це...
9. Гарантований державою борг – це...

Контрольні питання

1. Чим зумовлена необхідність державного кредиту?
2. Охарактеризуйте основні функції державного кредиту.
3. Назвіть суб'єктів державно-кредитних відносин.
4. Охарактеризуйте види та форми державного кредиту.
5. Обґрунтуйте передумови проведення державних запозичень.
6. На яких чинниках ґрунтується процес залучення позик?
7. Перелічити складові державного боргу.
8. Якими правовими нормами регулюється величина державного боргу України?
9. Охарактеризуйте основні методи управління державним боргом.
10. Назвіть основні економічні наслідки державного боргу.

Тести

1. У кредитних відносинах держава може бути:

- а) позичальником;
- б) кредитором;
- в) гарантом;
- г) всі відповіді правильні.

2. Відповідно до терміну погашення розрізняють такі види державних позик:

- а) короткострокові позики (до 1 року) та середньострокові (від 1 до 5 років);
- б) короткострокові позики (до 1 року) та довгострокові (понад 5 років);
- в) короткострокові позики (до 1 року), середньострокові (від 1 до 5 років), довгострокові (понад 5 років);
- г) не має правильної відповіді.

3. Джерелами погашення зовнішнього боргу виступають:

- а) додаткові надходження від податків;
- б) економія коштів від зменшення видатків;
- в) емісія грошей;
- г) всі відповіді правильні.

4. У якості ланки фінансової системи державний кредит обслуговує процес:

- а) розподілу ВВП;
- б) формування та використання централізованих грошових фондів держави;
- в) позичання коштів державою іншим державам;
- г) не має правильної відповіді.

5. Забезпечення формування централізованих грошових фондів держави або їх використання на принципах строковості, платності та повернення є проявом:

- а) розподільної функції державного кредиту;
- б) регулюючої функції державного кредиту;
- в) контрольної функції державного кредиту;
- г) будь-якої кредитної угоди.

6. Державний кредит призначений для задоволення:

- а) державних потреб;
- б) потреб домогосподарств;

- в) потреб населення;
- г) не має правильної відповіді.

7. До методів управління державним боргом відносять:

- а) анулювання боргів;
- б) конверсію;
- в) уніфікацію позик;
- г) всі відповіді правильні.

8. Загальна сума заборгованості та відсоткових витрат, які мають бути сплачені за зобов'язаннями держави у визначені періоди являє собою:

- а) зовнішній борг;
- б) внутрішній борг;
- в) поточний борг;
- г) капітальний борг.

9. Яка функція державного кредиту ототожнюється з розподільною функцією та підкреслює важливість такого методу запозичення, як рефінансування державного боргу?

- а) фіскальна;
- б) регулююча;
- в) перерозподільна;
- г) не має правильної відповіді.

10. Зміна прибутковості позик – це?

- а) конверсія;
- б) уніфікація;
- в) консолідація;
- г) анулювання.

Теми рефератів

1. Сутність державного боргу та механізм його формування
2. Державний борг України та механізм його обслуговування
3. Вплив державного боргу на фінансовий стан держави

Індивідуальне завдання

1. Проаналізувати динаміку державного боргу України за останні роки. Спрогнозувати тенденцію щодо подальшого нарощування державного боргу

ТЕМА 17. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ

План

- 17.1. Місцеві фінанси як сфера фінансової системи України
- 17.2. Сутність місцевих бюджетів: їх роль та значення в соціально-економічному розвитку територій
- 17.3. Механізм формування доходів та фінансування видатків місцевих бюджетів у ринкових умовах
- 17.4. Фінанси підприємств комунальної форми власності
- 17.5. Проблеми місцевих фінансів України: шляхи їх подолання
- 17.6. Стратегія вдосконалення та розвитку місцевих фінансів в умовах нової парадигми місцевих бюджетів
- 17.7. Концепція реформування місцевих бюджетів: механізми, інструменти і методи її реалізації

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Місцевий бюджет – це...
2. Загальний фонд місцевого бюджету – це...
3. Спеціальний фонд місцевого бюджету – це...
4. Міжбюджетні трансферти – це...
5. Видатки місцевих бюджетів – це...
6. Місцеве запозичення – це...
7. Місцевий борг – це...

Контрольні питання

1. Які об'єктивні передумови виникнення місцевих фінансів?
2. Назвіть чинники, що зумовлюють необхідність місцевих фінансів.
3. Охарактеризуйте структуру доходів місцевих бюджетів.
4. Яке призначення видатків місцевих бюджетів?
5. Розкрийте сутність та форми регулювання міжбюджетних відносин.
6. Охарактеризуйте сутність фінансової політики і роль місцевих органів влади в її реалізації.
7. Дайте характеристику фінансовому механізму на місцевому рівні.
8. Назвіть основні фінансові показники, нормативи, стимули, які використовуються на місцевому рівні.
9. Охарактеризуйте організацію бюджетного процесу та його стадії на місцевому рівні.

10. Яку роль відіграють місцеві фінанси в соціальному й економічному розвитку регіонів?

Тести

1. Місцеві фінанси – це:

- а) система формування, розподілу і використання грошових та інших фінансових ресурсів для забезпечення місцевими органами влади покладених на них функцій і завдань, як власних, так і делегованих;
- б) витрати, які здійснюються місцевими органами влади в обов'язковому порядку за переліком, що визначається законодавством;
- в) виступають об'єктивною економічною категорією, мають матеріальну основу (фонд грошових коштів), який використовується для задоволення соціально-економічних потреб населення;
- г) сукупність суспільно-економічних, грошових відносин, які виникають у результаті фінансово-господарської діяльності.

2. Видатки місцевих органів влади поділяються на:

- а) поточні, розвитку, на фінансування делегованих повноважень, обов'язкові, факультативні, на фінансування власних повноважень;
- б) власні, закріплені, передані, податкові, неподаткові;
- в) власні, поточні;
- г) правильна відповідь – а) і б).

3. За джерелами доходи місцевих органів влади поділяються на:

- а) податкові, неподаткові, доходи за рахунок кредитів та позик, трансферти від центральної влади та органів влади вищого територіального рівня;
- б) поточні, розвитку;
- в) капітальні, розвитку;
- г) податкові, неподаткові.

4. Форми місцевих фінансів в Україні:

- а) громадські послуги, самостійні місцеві бюджети, комунальні форми власності, позабюджетні фонди, місцеві податки і збори, комунальний кредит, фінансові комунальні підприємства, комунальні платежі;
- б) фінанси територіальної громади (комунальні фінанси), фінанси Автономної Республіки Крим, фінанси області, фінанси міст Києва і Севастополя, фінанси району, фінанси міста, фінанси району в місті, фінанси селищ, сіл та їх об'єднань;

- в) дотації, субсидії, субвенції;
- г) територіальні громади, місцеві фінансові інститути.

5. Гарантована державою доходна база місцевих бюджетів необхідна для формування мінімального бюджету:

- а) Мінімальна доходна база місцевої влади;
- б) Мінімальний бюджет органів місцевого самоврядування;
- в) Мінімальні державні соціальні стандарти;
- г) місцевий бюджет.

6. Мінімальні розміри місцевих бюджетів визначаються на основі:

- а) закріплених на постійній основі доходів місцевих бюджетів;
- б) нормативів бюджетної забезпеченості на одного жителя;
- в) балансу фінансових ресурсів території;
- г) кошторису доходів і видатків.

7. Спеціальний фонд місцевих бюджетів – це:

- а) самостійний розділ бюджету, видатки якого спрямовують на розширене виробництво, на інвестиції, на придбання обладнання, на сплату основної частини боргу;
- б) класичний випадок закріплення джерела доходів за статтею видатків, за якого певні види доходів призначаються для фінансування певних видів видатків;
- в) фінансування установ і закладів виробничої і соціальної інфраструктури, що утримуються за рахунок бюджетних асигнувань, а також на фінансування заходів щодо соціального захисту населення;
- г) кошти, спрямовані на погашення поточних видатків.

8. Бюджет розвитку є складовою частиною:

- а) загального фонду місцевого бюджету;
- б) спеціального фонду місцевого бюджету;
- в) фонду нагромадження;
- г) комунальних платежів.

9. Міжбюджетні трансферти – це:

- а) кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого;
- б) субсидії, субвенції та запозичення;

- в) розмір витрат на розрахункову одиницю;
- г) субсидії та субвенції.

10. Територіальна громада має такі правові ознаки:

- а) наділена правом юридичної особи;
- б) має право на формування власного бюджету, створення позабюджетних, валютних, страхових, резервних та інших цільових фондів грошових ресурсів;
- в) має право бути засновником підприємств, мати частку у статутних фондах господарських товариств, отримувати доходи від дивідендів;
- г) усі відповіді правильні.

Теми рефератів

1. Місцеві бюджети як визначна ланка місцевих фінансів
2. Проблеми місцевих фінансів України та шляхи їх подолання
3. Роль місцевих фінансів в економічній системі держави
4. Стратегія вдосконалення та розвитку місцевих фінансів в умовах нової парадигми місцевих бюджетів

Індивідуальні завдання

1. Із використанням статистичних даних, проаналізувати особливості виконання місцевих бюджетів (обласного, районного, міського тощо) за доходами і видатками впродовж останнього трирічного періоду
2. Протягом поточного року місцевий бюджет отримав реверсну дотацію на суму 26 679 тис. грн, медичну субвенцію – 37 698 тис. грн, освітню субвенцію – 31 542 тис. грн. Визначити загальну суму трансфертів, яку одержав місцевий бюджет.

ТЕМА 18. МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ

План

- 18.1. Поняття міжбюджетних відносин: сутність та принципи організації
- 18.2. Бюджетний федералізм і бюджетний унітаризм як форма організації міжбюджетних відносин
- 18.3. Моделі міжбюджетних відносин
- 18.4. Мета, завдання, принципи і інструменти регулювання міжбюджетних відносин
- 18.5. Проблеми у сфері міжбюджетних відносин та шляхи їх подолання

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Офіційний трансферт – це...
2. Міжбюджетні відносини – це...
3. Бюджетний унітаризм – це...
4. Бюджетний федералізм – це...
5. Фінансове вирівнювання – це...
6. Бюджетне регулювання – це...
7. Вертикальне вирівнювання – це...
8. Горизонтальне вирівнювання – це...

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «міжбюджетні відносини».
2. У чому полягає сутність міжбюджетних відносин?
3. Розкрийте роль і значення міжбюджетних відносин у функціонуванні бюджетної системи України.
4. Що ви розумієте під бюджетним федералізмом і бюджетним унітаризмом? Чим вони відрізняються?
5. Як ви розумієте поняття «бюджетне регулювання»?
6. Які Ви знаєте види трансфертів, що надаються бюджетам місцевого самоврядування?
7. Що характерно для децентралізованої моделі бюджетного федералізму?
8. Чим відрізняється централізована модель міжбюджетних відносин від децентралізованої?
9. Які особливості змішаної моделі міжбюджетних відносин?
10. У чому полягає сутність і стан фінансового вирівнювання? Що Ви розумієте під вертикальним і горизонтальним фінансовим вирівнюванням?

Тести

1. Міжбюджетні відносини – це відносини:

- а) між державою, АРК та місцевим самоврядуванням щодо забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією України та законами України;
- б) між окремими ланками фінансової системи;
- в) з формування доходів Державного бюджету України;
- г) з перерозподілу ресурсів бюджетної системи з метою вирівнювання їх доходів і фінансування видатків.

2. Міжбюджетні відносини можливо визначити як взаємовідносини між різними рівнями влади щодо:

- а) реформування бюджетної системи і вдосконалення бюджетного механізму;
- б) розподілу видаткових повноважень і відповідальності органами державної, місцевої влади та управління різних рівнів;
- в) бюджетного вирівнювання і розподілу фінансової допомоги;
- г) розподілу податкових повноважень та джерел доходів між органами влади і управління різних рівнів.

3. Бюджетний федералізм – це:

- а) комплекс проблем, пов'язаний із розмежуванням повноважень і відповідальності між рівнями влади в державі з федеральним устроєм;
- б) форма міжбюджетних відносин у країнах з унітарним державним устроєм, що базується на засадах, визначених центральною владою і законодавчим порядком;
- в) певна філософія організації політичних ступенів між різними гілками влади;
- г) засіб побудови бюджетних відносин у державі з федеративним устроєм.

4. Підставою для існування міжбюджетних відносин в Україні є:

- а) визначений у законодавстві розподіл повноважень між державною владою та органами місцевого самоврядування;
- б) фінансова підтримка місцевих бюджетів у зв'язку зі значними коливаннями рівнів податкового потенціалу окремих територій та об'єктивними розбіжностями в обсягах фінансування видатків;

- в) збалансованість бюджетів усіх рівнів;
- г) гарантія фінансування витрат на реалізацію наданих повноважень з боку держави органам місцевого самоврядування.

5. Механізм міжбюджетних відносин є:

- а) певною сукупністю принципів, інструментів, форм та методів управління господарськими зв'язками, в які вступають суб'єкти цих відносин;
- б) принципи управління, які визначають певну ідеологію підходу до реалізації міжбюджетних відносин;
- в) інституційно-правові структури, які в межах правового поля, використовуючи певні правові форми, правила й угоди, регламентують порядок і механізм реалізації міжбюджетних відносин;
- г) методи управління процесом формування, розподілу та використання ресурсів бюджетної системи України.

6. Система міжбюджетних відносин повинна забезпечувати:

- а) економічну ефективність на всіх рівнях влади;
- б) бюджетну відповідальність;
- в) соціальну справедливість і політичну консолідацію;
- г) територіальну інтеграцію;
- д) усі відповіді правильні.

7. Згідно з фінансовою політикою держави, що відповідає її державному устрою, слід визначити такі моделі міжбюджетних відносин як:

- а) централізована;
- б) децентралізована;
- в) змішана;
- г) адміністративно-командна.

8. До основних принципів, на яких побудовані міжбюджетні відносини в Україні, не відносяться:

- а) спрямування фінансових ресурсів на прискорення досягнення поставленої мети;
- б) високий рівень контрольованості та координації спеціалізованих видаткових повноважень місцевих органів влади;
- в) низький рівень помилкових рішень прийнятих нижчими органами з розподілу коштів у межах встановленої для них компетенції;
- г) неефективне і нецільове використання місцевими органами влади бюджетних коштів як місцевого, так і Державного бюджетів.

9. Бюджетний унітаризм – це:

- а) форма міжбюджетних відносин у країнах з унітарним державним устроєм, яка базується на засадах, визначених центральною владою і законодавчим порядком;
- б) така форма внутрішніх, міжурядових, фінансових відносин, основні принципи організації яких визначаються центральною владою;
- в) сукупність бюджетів всіх рівнів, які функціонують на території держави відповідно до її законодавства;
- г) увесь комплекс проблем, пов'язаний з розмежуванням повноважень і відповідальності між рівнями влади в унітарній державі.

10. Сутність бюджетного федералізму розкривається через такі принципи:

- а) єдність загальнодержавних інтересів та інтересів суспільства;
- б) використання принципів централізації і децентралізації у розмежуванні бюджетно-податкових повноважень, доходів і видатків між бюджетами різного рівня;
- в) забезпечення як вертикального, так і горизонтального фінансового вирівнювання доходів і фінансування видатків бюджетів кожного рівня;
- г) усі відповіді правильні.

Теми рефератів

1. Бюджетний федералізм, його принципи та види
2. Зміст і складові міжбюджетних відносин
3. Проблеми удосконалення міжбюджетних відносин
4. Методи бюджетного регулювання
5. Основні напрями зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні

ТЕМА 19. ФІНАНСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

План

- 19.1. Економічна сутність і роль фінансів домогосподарств у фінансовій системі країн із різним рівнем економічного розвитку
- 19.2. Склад, структура і розподіл доходів домогосподарств в Україні
- 19.3. Перспективи розвитку фінансів домогосподарств в умовах подолання системної кризи і реформування економіки України

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій:

1. Фінанси домогосподарств – це...
2. Прожитковий мінімум – це...
3. Заощадження – це...
4. Організовані заощадження населення – це...
5. Неорганізовані грошові заощадження населення – це...

Контрольні питання

1. Розкрийте економічну сутність фінансів домогосподарств.
2. Яким чином співвідносяться поняття «домогосподарство» і «сім'я»?
3. Що таке прожитковий мінімум?
4. Яким чином пов'язані фінанси домогосподарств з іншими сферами та ланками фінансової системи?
5. Що включають в себе грошові та сукупні доходи домогосподарств?
6. Що являють собою організовані та неорганізовані заощадження населення?
7. Яким чином утворюються фонди домогосподарств, за якими ознаками вони поділяються?
8. Як класифікуються видатки домогосподарств?
9. Проаналізуйте динаміку та структуру доходів та видатків домогосподарств в Україні.
10. Яку роль виконують заощадження домогосподарств для здійснення активних операцій комерційних банків.

Тести

1. Домогосподарство є сукупністю осіб, які:

- а) спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя;
- б) ведуть відокремлене господарство;
- в) окремо витрачають зароблені кошти;
- г) не перебувають один з одним у родинних стосунках або стосунках свояцтва.

2. Фінанси домогосподарств – це:

- а) соціально-економічні грошові відносини з приводу формування та використання централізованих та децентралізованих фондів фінансових ресурсів;
- б) соціально-економічні грошові відносини з приводу формування та використання доходів та видатків державних та місцевих фінансів;
- в) соціально-економічні грошові відносини із приводу формування та використання фондів фінансових ресурсів населення для задоволення особистих потреб громадян;
- г) соціально-економічні грошові відносини з приводу формування та використання позабюджетних цільових фондів.

3. Сукупні доходи домогосподарств включають:

- а) грошові доходи домогосподарств у вигляді оплати праці, доходів від підприємницької діяльності та самозайнятості;
- б) усі грошові та негрошові доходи домогосподарств, отримані незалежно від джерел їх надходження;
- в) суми грошових та натуральних надходжень, одержаних членами домогосподарства;
- г) правильна відповідь – а) і б).

4. Грошові доходи домогосподарств включають:

- а) грошові доходи домогосподарств у вигляді оплати праці, доходів від підприємницької діяльності та самозайнятості, доходів від власності та ін.;
- б) усі грошові та негрошові доходи домогосподарств, отримані незалежно від джерел їх надходження;
- в) суми грошових та натуральних надходжень, одержаних членами домогосподарства;
- г) правильна відповідь відсутня.

5. Сукупні витрати домогосподарств включають:

- а) витрати на купівлю продуктів харчування, непродовольчих товарів, на оплату послуг, тощо;
- б) усі грошові та натуральні витрати, що здійснені членами домогосподарства;
- в) витрати на оплату послуг, пов'язані з веденням особистого підсобного господарства, витрати на купівлю нерухомості, на придбання акцій, сертифікатів, валюти, приріст вкладів до банківських установ, аліменти, податки, збори, внески та ін.;
- г) правильна відповідь – а) і б).

6. Грошові витрати домогосподарств включають:

- а) витрати на купівлю продуктів харчування та непродовольчих товарів;
- б) витрати на купівлю одягу та взуття;
- в) витрати на оплату послуг та витрати, пов'язані з веденням особистого господарства;
- г) витрати на купівлю продуктів харчування, непродовольчих товарів, на оплату послуг, витрати на купівлю нерухомості, на будівництво, на придбання акцій, сертифікатів, валюти, приріст вкладів до банківських установ, аліменти, податки, збори, внески та ін.

7. Прожитковий мінімум – це:

- а) суми грошових та натуральних надходжень, одержаних членами домогосподарства у вигляді оплати праці;
- б) вартість грошової допомоги та подарованих домогосподарством родичам та іншим особам продуктів харчування, отриманих з особистого підсобного господарства;
- в) вартісна величина достатнього для нормального функціонування організму людини набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості;
- г) усі грошові та негрошові доходи домогосподарств, отримані незалежно від джерел їх надходження.

8. Фінанси домогосподарств за їхньою соціальною роллю поділяються на:

- а) фінанси життєзабезпечення, фінанси професійного й соціального розвитку, фінанси поліпшення умов життя й середовища перебування, фінанси соціальних пріоритетів;

- б) фінанси одинаків, фінанси родин, домогосподарств (часткових і повних), фінанси укрупнених родин;
- в) оплата найманої праці, доходи від особистого підсобного господарства та промислів, доходи від надання послуг, соціальні трансферти;
- г) правильна відповідь відсутня.

9. Внутрішні грошові потоки домогосподарства виникають між ним та:

- а) іншими домогосподарствами;
- б) його учасниками;
- в) підприємствами (з розподілу частини ВВП у вартісній формі);
- г) державою (з формування бюджетів та цільових позабюджетних державних фондів).

10. Фінансова діяльність домогосподарства виявляється у:

- а) формуванні доходів і здійсненні витрат;
- б) виконуваних домогосподарством функціях;
- в) формуванні сукупних ресурсів і грошових доходів;
- г) вихідних грошових потоках.

Теми рефератів

1. Сучасний стан та розвиток фінансів домогосподарств в Україні
2. Заощадження домогосподарств в Україні та їх мотивація
3. Формування та використання сукупних фінансових ресурсів домогосподарств

Індивідуальне завдання

1. Проаналізуйте динаміку та структуру доходів та видатків домогосподарств в Україні та порівняйте їх з аналогічними показниками країн ЄС

ТЕМА 20. СТРАХУВАННЯ І СТРАХОВИЙ РИНОК

План

- 20.1. Поняття, економічна необхідність і роль страхування в ринковій економіці
- 20.2. Основні страхові терміни та принципи страхування
- 20.3. Класифікація страхування
- 20.4. Фінанси страхових організацій
- 20.5. Страховий ринок: поняття, структура, державний нагляд за діяльністю учасників ринку

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Майнове страхування – це...
2. Особисте страхування – це...
3. Страхування відповідальності – це...
4. Страхова послуга – це...
5. Страховий ринок – це...
6. Перестраховання – це...
7. Співстраховання – це...

Контрольні питання

1. У чому полягає основна мета страхування?
2. За якими ознаками можна класифікувати страхування?
3. Яку роль відіграє комерційне страхування в ринкових умовах?
4. У чому полягає захисна функція страхування?
5. У чому полягає попереджувальна функція страхування?
6. Назвіть економічні принципи страхування.
7. З чого складаються витрати страховика?
8. Якими чинниками забезпечується фінансова надійність страховика?
9. Який орган регулює діяльність страхових компаній в Україні?
10. З якою метою створюються страхові резерви?

Тести

1. Страхування – це:

- а) вид суспільно-політичних відносин між державою і громадянами;
- б) вид майнових відносин між страховиком і страхувальником;
- в) грошові відносини між учасниками страхування щодо оплати страхових внесків і формування страхових фондів;
- г) вид цивільно-правових відносин між страховиком і страхувальником у зв'язку з відшкодуванням збитків юридичним або фізичним особам зі страхових фондів, які формуються за рахунок страхових внесків.

2. До основних принципів страхування відносять:

- а) майновий інтерес, найвищий ступінь довіри сторін;
- б) причинно-наслідковий зв'язок, виплата відшкодування у розмірі реального збитку;
- в) перестрахування, контрибуція;
- г) правильна відповідь – а) і б).

3. Франшиза – це:

- а) форма договору страхування;
- б) одна з систем страхового забезпечення;
- в) частка збитку, що не відшкодовується страховиком;
- г) страховий тариф.

4. Страховик, що передає за плату частину прийнятого за договором зі страхувальником ризику на перестрахування іншому страховикові або професійному перестраховикові, це:

- а) цедент;
- б) актуарій;
- в) цесіонер;
- г) страховий брокер.

5. Страхувальник – це:

- а) фізична особа, що має право укласти договір страхування;
- б) юридична особа, яка згідно з договором страхування зобов'язана відшкодувати збитки потерпілим;
- в) юридична особа та дієздатний громадянин, що уклав договір страхування;
- г) особа, що представляє інтереси страховика у вирішенні та врегулюванні заявлених претензій страхувальника, пов'язаних зі страховим випадком.

6. Структура страхового ринку може бути охарактеризована:

- а) в інституціональному аспекті;
- б) в територіальному аспекті;
- в) в галузевому аспекті;
- г) усі відповіді правильні.

7. Максимальна кількість об'єктів, що може бути охоплена страхуванням, називається:

- а) страховий ліміт;
- б) страховий портфель;
- в) страхове поле;
- г) система страхового покриття.

8. Грошова сума, у межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний здійснити виплату за умови настання страхового випадку – це:

- а) страховий тариф;
- б) страхова премія;
- в) страхове відшкодування;
- г) страхова сума.

9. Диспашер – це експерт зі збитків у галузі:

- а) страхування спортсменів;
- б) морського страхування;
- в) авіаційного страхування;
- г) страхування відповідальності.

10. Галузь страхової діяльності, в якій об'єктом страхування є майнові інтереси, що пов'язані з життям, здоров'ям і працездатністю страхувальника або застрахованої особи, це:

- а) майнове страхування;
- б) страхування відповідальності;
- в) особисте страхування;
- г) страхування життя.

Теми рефератів

1. Проблеми і перспективи розвитку обов'язкового страхування в Україні
2. Проблеми і перспективи розвитку добровільного страхування в Україні

3. Стратегічні напрями розвитку страхового ринку України з урахуванням особливостей його сучасного стану
4. Банкострахування та його переваги для страхових компаній
5. Страхування життя в Україні
6. Ризикове страхування в Україні
7. Особливості санації страхової компанії

Індивідуальні завдання

1. Використовуючи статистичну інформацію, проаналізувати тенденції розвитку страхового ринку України за останні три роки
2. Маємо наступні статистичні дані розподілу населення (табл. 1). Визначити ймовірність дожити до відповідного віку (показник дожиття).

Таблиця 1

Розподіл населення за віком, осіб

Варіанти	Вік населення (x), років	Кількість осіб, які дожили до віку «x» років	Кількість осіб, які померли під час переходу від віку «x» до віку «x+1» років
0	50	87 064	735
	51	86 329	786
1	52	86 107	790
	53	86 000	898
2	54	85 505	907
	55	83 022	973
3	56	81 941	1 105
	57	81 008	1 176
4	58	80 947	1 295
	59	79 835	1 357
5	60	79 003	1 422
	61	78 127	1 484
6	62	77 305	1 468
	63	76 281	1 525
7	64	75 345	1 582
	65	74 281	1 634
8	66	73 341	1 687
	67	72 298	1 735
9	68	71 345	1 784
	69	70 148	1 894

3. Підприємець, який займається індивідуальною трудовою діяльністю, застрахував своє майно на випадок крадіжки й пограбування. Під час крадіжки частка майна була пошкоджена на суму 15 тис. грн і викрадена на суму 32 тис. грн. Згідно з квитанцією ремонтної майстерні вартість ремонту пошкодженого майна становить 10 тис. грн. Майно застраховане на 90 тис. грн у розмірі 100 % вартості. Визначте суму страхового відшкодування.
4. Колективне сільськогосподарське підприємство подало заявку страховому товариству про страхування від недоотримання врожаю ячменю. Площа посіву – 35 га. Фактична врожайність за останні 5 років становила відповідно 25 ц/га, 32 ц/га, 42 ц/га, 36 ц/га, 43 ц/га. Протягом дії договору страхування через градобиття було пошкоджено усю посівну площу, і врожайність ячменю склала 15 ц/га. Закупівельна ціна ячменю за 1ц дорівнює 95 грн. Страхове товариство зобов'язується відшкодувати збитки в розмірі 80 %. Визначте розмір збитків та розмір страхового відшкодування.

ТЕМА 21. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

План

- 21.1. Сутність фінансового ринку в системі економічних відносин
- 21.2. Структура фінансового ринку
- 21.3. Класифікація фінансового ринку
- 21.4. Фінансові активи та фінансові інструменти

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Фінансовий ринок – це...
2. Грошовий ринок – це...
3. Ринок капіталів – це...
4. Фондовий ринок – це...
5. Кредитний ринок – це...
6. Вексель – це...
7. Акція – це...
8. Облігація – це...
9. Емітент – це...
10. Інвестор – це...
11. Фінансовий посередник – це...
12. Фондова біржа – це...

Контрольні питання

1. Яку роль відіграє фінансовий ринок у фінансовій системі?
2. Які функції виконує фінансовий ринок?
3. Охарактеризуйте структуру фінансового ринку.
4. З'ясуйте хто є суб'єктами й об'єктами фінансового ринку. Дайте їх класифікацію.
5. У чому полягає сутність поняття «ринок грошей»?
6. Що належить до ринку капіталів?
7. У чому полягає значення фінансових посередників на фінансовому ринку? Класифікуйте їх.
8. Визначте, яку роль відіграє держава та державне регулювання на фінансовому ринку.
9. Охарактеризуйте та дайте класифікацію основних інструментів фінансового ринку.
10. Яке основне значення емітентів та інвесторів на фінансовому ринку?

Тести

1. У чому полягає сутність поняття фінансовий ринок:

- а) специфічній сфері грошових відносин, яка функціонує за умов наявності в економіці реальних власників;
- б) ринку, що складається з ринку цінних паперів та ринку позикових капіталів;
- в) сукупності економічних відносин у сфері трансформації тимчасово вільних коштів у позиковий капітал через фінансово-кредитні інститути та ринок цінних паперів на основі попиту й пропозиції.

2. Фінансовий ринок – це механізм

- а) утворення капіталу;
- б) використання капіталу;
- в) перерозподілу капіталу;
- г) акумуляції капіталу.

3. Як поділяється фінансовий ринок за інституційною ознакою:

- а) ринок грошей і ринок капіталів;
- б) фінансово-кредитні інститути та ринок цінних паперів;
- в) обліковий та міжбанківський ринки;
- г) ринок позикових зобов'язань і валютний ринок;
- д) ринок банківських кредитів та депозитів.

4. Фінансовий ринок за часовою ознакою поділяється на:

- а) ринок грошей і ринок капіталів;
- б) обліковий та міжбанківський ринки;
- в) кредитний і фондовий ринки;
- г) ринок позикових зобов'язань та валютний ринок.

5. Що належить до ринку капіталів:

- а) фондовий та валютний ринки;
- б) ринок грошей і довгострокових банківських кредитів та депозитів;
- в) обліковий, міжбанківський і валютний ринки;
- г) ринок цінних паперів, середньо- та довгострокових банківських кредитів.

6. Грошовий ринок включає:

- а) фондовий і валютний ринок;
- б) ринок капіталів, довгострокових банківських кредитів та депозитів;

- в) обліковий, міжбанківський і валютний ринки;
- г) ринок грошових сурогатів та середньострокових фінансових інструментів.

7. Що входить до складу ринку цінних паперів:

- а) ринок грошей та ринок капіталів;
- б) первинний і вторинний ринки цінних паперів;
- в) біржовий та «вуличний» ринки;
- г) обліковий, міжбанківський та валютний ринки.

8. Хто є суб'єктами фінансового ринку, які вкладають грошові кошти в цінні папери виключно в цілях отримання доходу:

- а) фінансові посередники;
- б) емітенти;
- в) індивідуальні інвестори;
- г) портфельні інвестори;
- д) стратегічні інвестори;
- е) інституціональні інвестори.

9. Кредитори та позичальники – це суб'єкти ринку:

- а) страхового;
- б) позикових капіталів;
- в) цінних паперів;
- г) нерухомості.

10. Об'єктами фінансового ринку є:

- а) фінансово-кредитні інститути;
- б) інститути інфраструктури фінансового ринку;
- в) держава, суб'єкти господарювання та домашні господарства;
- г) інструменти фінансового ринку;
- д) продавці та покупці фінансових активів.

Теми рефератів

1. Державне регулювання фінансового ринку в Україні
2. Фондовий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку
3. Проблеми та перспективи розвитку ринку фінансових послуг в Україні

ТЕМА 22. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

План

- 22.1. Економічна природа, функції, ланки і призначення міжнародних фінансів
- 22.2. Сучасні тенденції розвитку світового і міжнародного фінансового ринку
- 22.3. Сутність, механізм функціонування міжнародних організацій та їх роль у регулюванні міжнародних економічних відносин
- 22.4. Діяльність міжнародних фінансових (кредитно-фінансових) інститутів на світовому фінансовому ринку
- 22.5. Фінанси Європейського Союзу

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Міжнародний валютний фонд – це...
2. Міжнародний банк реконструкції і розвитку – це...
3. Міжнародна фінансова корпорація – це...
4. Міжнародна асоціація розвитку – це...
5. Багатобічне агентство гарантування інвестицій – це...
6. Міжнародний центр врегулювання інвестиційних суперечок – це...
7. Банк міжнародних розрахунків – це...
8. Всесвітня торгова організація – це...

Контрольні питання

1. Сутність та функції міжнародних фінансів
2. Складові міжнародних фінансів
3. Суб'єкти міжнародних фінансів та їх характеристика
4. Міжнародне фінансове право
5. Система міжнародних договорів, яка регулює фінансову діяльність суб'єктів міжнародних фінансів
6. Міжнародна фінансова політика та її складові
7. Валютна політика та її форми
8. Кредитна політика як складова міжнародної фінансової політики
9. Податкова політика як складова міжнародної фінансової політики
10. Сутність та особливості прояву валютного регулювання

Тести

- 1. Процес уніфікації фінансових послуг і банківських операцій; лібералізації митних процедур; уніфікації системи координування через міжнародні фінансово-кредитні установи, електронну систему платіжних коштів; рух до світової валютної системи з єдиними світовими грошми – це визначення:**
 - а) міжнародної фінансової інтеграції;
 - б) міжнародного трансферту технологій;
 - в) міжнародного поділу праці;
 - г) міжнародної торгівлі.

- 2. Переважання на ринку позикових капіталів емісії цінних паперів над банківськими кредитами, оскільки останні є менш привабливими для представників промислово розвинених країн, – це одне з визначень:**
 - а) сек'юритизації;
 - б) похідних фінансових інструментів;
 - в) глобалізації;
 - г) інтеграції.

- 3. Виділення кредитів МВФ країнам-учасницям для вирівнювання платіжних балансів не залежить від:**
 - а) потреби в ресурсах;
 - б) часу вступу;
 - в) квоти країни-учасниці;
 - г) виконання вимог МВФ.

- 4. Валютне котирування буває:**
 - а) пряме, непряме, внутрішнє, зовнішнє;
 - б) зовнішнє, внутрішнє;
 - в) пряме, непряме;
 - г) поточне, форвардне.

- 5. Використання іноземної валюти як засобу обігу, одиниці розрахунку і засобу збереження – це:**
 - а) доларизація;
 - б) валютне заміщення;
 - в) конвертованість;
 - г) правильна відповідь відсутня.

6. Міжнародна ліквідність – це:

- а) сукупність усіх платіжних інструментів;
- б) склад валютного курсу та валютних паритетів;
- в) складний економічний механізм, який забезпечує купівлю та продаж окремих валют;
- г) готівкова частина грошової маси, яка циркулює з рук у руки.

7. Кредит, який надається під зобов'язання боржника погасити його у встановлений термін і оформляється соло-векселем з підписом позичальника?

- а) кредит за компенсаційними угодами;
- б) бланковий кредит;
- в) експортний кредит;
- г) правильна відповідь – а) і б).

8. Конвертованість з поточних операцій регулює:

- а) центральний банк;
- б) міністерство фінансів;
- в) міністерство економіки;
- г) державна фінансова інспекція.

9. Залежно від ступеня гнучкості всі валюти поділяються на:

- а) тверді, фіксовані, резервні;
- б) тверді, обмежено гнучкі, гнучкі;
- в) фіксовані, обмежено гнучкі, гнучкі;
- г) усі відповіді правильні.

10. Валюта – це:

- а) особливий товар, який виконує роль загального еквівалента у процесі обміну;
- б) готівкова частина грошової маси, що циркулює з рук у руки у вигляді банкнот і монет;
- в) один із різновидів цінних паперів;
- г) правильна відповідь відсутня.

Теми рефератів

1. Роль міжнародних організацій у регулюванні міжнародних економічних відносин
2. Роль міжнародних інститутів у регулюванні міжнародних економічних відносин
3. Міжнародний фінансовий ринок та його сутність

Індивідуальні завдання

1. Швейцарський банк дає такі котирування: долар США / канадські долари – 1,818–1,826; долар США / швейцарський франк – 1,462–1,476. Визначити крос-курс канадського долара до швейцарського франка.
2. Комерційний банк в Україні встановив такий курс долара США: купівля – 28,52 грн, продаж – 28,24 грн. Розрахувати: а) скільки гривень можна отримати за 120 доларів США; б) скільки доларів США можна купити на 5 000 грн.

ТЕМА 23. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА

План

- 23.1. Сутність фінансової безпеки та її місце в системі економічної безпеки
- 23.2. Предмет, об'єкт, суб'єкти та цілі забезпечення фінансової безпеки України
- 23.3. Загрози фінансовій безпеці України та методи їх ідентифікації
- 23.4. Головні напрями державної політики забезпечення фінансової безпеки України
- 23.5. Механізми реалізації державної політики забезпечення фінансової безпеки України

Завдання для самостійної роботи студентів

Скласти глосарій

1. Національна безпека – це...
2. Боргова безпека держави – це...
3. Грошово-кредитна безпека – це...
4. Фінансова безпека – це...
5. Податкова безпека держави – це...
6. Економічна безпека – це...
7. Міжнародна фінансова безпека – це...
8. Фінансова безпека підприємства – це...
9. Фінансова безпека людини – це...
10. Стратегія забезпечення фінансової безпеки – це...

Контрольні питання

1. Які передумови стали визначальними у підвищенні уваги до проблеми забезпечення економічної безпеки?
2. Назвіть основні складові національної безпеки. Чому фінансову безпеку вважають найважливішою складовою економічної безпеки держави?
3. Розкрийте багатоаспектну сутність поняття «фінансова безпека», враховуючи відомі вам концептуальні підходи. Який, на вашу думку, підхід найповніше розкриває суть фінансової безпеки держави?
4. Які внутрішні і зовнішні чинники визначають стан фінансової безпеки держави?
5. Що таке національні економічні інтереси? Наведіть приклад пріоритетних національних інтересів в економічній і фінансовій сферах.

6. Що таке загрози економічній безпеці держави? За якими ознаками їх класифікують? Назвіть основні загрози національній безпеці в економічній сфері.
7. Назвіть внутрішні загрози фінансовій безпеці держави. З якими процесами пов'язані зовнішні виклики фінансовій безпеці держави? Спробуйте класифікувати загрози фінансовій безпеці держави на потенційні та реальні.
8. Що таке механізм забезпечення фінансової безпеки держави? Розкрийте функціональне призначення та охарактеризуйте основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки держави.

Тести

1. Фінансова безпека – це:

- а) складова економічної безпеки, що характеризує стан захищеності життєво важливих інтересів держави, регіонів, підприємницьких структур та громадян у фінансовій сфері від впливу широкого кола негативних чинників;
- б) наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України;
- в) механізм захисту національних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз;
- г) складова економічної безпеки, що характеризує здатність держави повноцінно виконувати свої завдання та функції в умовах існування та впливу фінансових систем інших країн та світових фінансових агентів.

2. Суб'єктами забезпечення фінансової безпеки України є:

- а) держава та суб'єкти підприємницької діяльності в межах їх функцій та ролі у фінансових потоках;
- б) уповноважені органи;
- в) органи державного управління;
- г) фінансові агенти в межах їх функцій та ролі у фінансових потоках.

3. Основними критеріями фінансової безпеки є:

- а) ефективність використання фінансових ресурсів;
- б) достатність фінансових ресурсів, їх збалансованість та ліквідність;
- в) швидкість та повнота мобілізації фінансових ресурсів;
- г) незалежність держави від зовнішніх та внутрішніх запозичень.

4. Ефективність системи фінансової безпеки означає:

- а) здатність забезпечувати досягнення стратегічних і тактичних цілей розвитку держави;
- б) здатність держави самостійно визначати цілі, механізми та шляхи її функціонування;
- в) здатність мобілізувати фінансові ресурси для виконання державою своїх функцій;
- г) здатність повноцінно виконувати свої завдання та функції в умовах існування та впливу фінансових систем інших країн та світових фінансових агентів.

5. Незалежність фінансової системи означає:

- а) здатність держави самостійно визначати цілі, механізми та шляхи її функціонування;
- б) здатність фінансувати видатки держави за рахунок внутрішніх ресурсів;
- в) здатність мобілізувати фінансові ресурси для виконання державою своїх функцій;
- г) здатність забезпечувати досягнення стратегічних і тактичних цілей розвитку держави.

6. До складу внутрішніх загроз фінансовій безпеці України можна віднести:

- а) критичну залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків, низькі темпи розширення внутрішнього ринку;
- б) нераціональну структуру експорту з переважно сировинним характером та низькою питомою вагою продукції з високою часткою доданої вартості;
- в) велику боргову залежність держави, критичні обсяги державних зовнішнього і внутрішнього боргів;
- г) низьку інвестиційну та інноваційну активність у державі.

7. Забезпечення фінансової безпеки України представляє собою:

- а) систему заходів держави, спрямовану на захист національних інтересів України у галузі міжнародних фінансів;
- б) діяльність фінансових агентів, яка спрямована на запобігання загрозам фінансовій безпеці або їх мінімізацію та захист національних інтересів України у сфері національних та міжнародних фінансів;

- в) здатність держави самостійно визначати цілі, механізми та шляхи її функціонування;
- г) діяльність органів державного управління, що спрямована на досягнення стратегічних і тактичних цілей розвитку держави у сфері національних та міжнародних фінансів.

8. Загрози фінансовій безпеці України – це:

- а) фінансові ризики, що виникають у сфері національних та міжнародних фінансів;
- б) сукупність чинників зовнішнього середовища, що становлять суттєву небезпеку національним фінансовим інтересам;
- в) наявні та потенційно можливі явища і чинники, що становлять суттєву небезпеку національним фінансовим інтересам;
- г) негативний вплив фінансових систем інших країн та світових фінансових агентів на фінансову систему держави.

9. Національні фінансові інтереси представляють собою:

- а) життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток;
- б) життєво важливі економічні та фінансові цінності української держави як носія суверенітету, основні фінансові потреби народу та держави, реалізація яких гарантує фінансову незалежність і прогресивний розвиток України;
- в) життєво важливі економічні та фінансові цінності української держави як носія суверенітету, основні фінансові потреби народу та держави, реалізація яких гарантує здатність держави самостійно визначати цілі, механізми та шляхи її функціонування;
- г) діяльність органів державного управління, спрямована на досягнення стратегічних та тактичних цілей розвитку держави у сфері національних та міжнародних фінансів.

10. До складу зовнішніх загроз фінансовій безпеці України можна віднести:

- а) ослаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки;
- б) нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки;

- в) небезпечне для економічної незалежності України зростання частки іноземного капіталу в стратегічних галузях економіки;
- г) недостатні темпи відтворювальних процесів та подолання структурної деформації в економіці.

Теми рефератів

1. Охарактеризуйте еволюцію поняття «фінансова безпека держави»
2. Охарактеризуйте індикатори фінансової безпеки України за останні три роки

ТЕМА 24. ФІНАНСИ КРАЇН ІЗ РОЗВИНЕНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

План

- 24.1 Фінанси країн Європейського Союзу
- 24.2 Фінанси Сполучених Штатів Америки

Завдання для самостійної роботи студентів Скласти глосарій

1. Євроринок – це...
2. Інтеграція – це...
3. Фінансова глобалізація – це...
4. Валютна політика – це...
5. Валютний союз – це...
6. Європейський бюджет – це...
7. Гармонізація бюджетної політики – це...
8. Асигнування – це...
9. Спільний ринок – це...
10. Бюджетні пропозиції – це...

Контрольні питання

1. Чим викликана необхідність гармонізації податкового законодавства ЄС?
2. Які джерела формування бюджету Європейського Союзу?
3. Які характерні особливості мають системи оподаткування прибутку в країнах-членах ЄС?
4. У чому виражається зв'язок фінансової політики з політичними процесами у США?
5. Як історично формувалася фінансова система Європейського Союзу?
6. Як історично формувалася фінансова система США?
7. Як урядові видатки розподіляються між рівнями фінансової системи США?
8. Які особливості структури видатків федерального бюджету США?
9. З яких елементів складається фінансова система США?
10. Які найхарактерніші особливості функціонування фінансової системи Європейського Союзу?

Тести

1. Початком процесу інтеграції країн Західної Європи вважається:

- а) 9 травня 1950 р.;
- б) 9 травня 1957 р.;
- в) 6 жовтня 1961 р.;
- г) 9 травня 1993 р.

2. Етап зони вільної торгівлі становить:

- а) 1950–1957 рр.;
- б) 1957–1961 рр.;
- в) 1959–1968 рр.;
- г) 1961–1968 рр.

3. Етап митного союзу становить:

- а) 1959–1968 рр.;
- б) 1968–1976 рр.;
- в) 1961–1968 рр.;
- г) 1977 – 1984 рр.

4. Етап спільного ринку становить:

- а) 1950–1957 рр.;
- б) 1959–1968 рр.;
- в) 1977–1984 рр.;
- г) 1985–1992 рр.

5. Етап єдиного внутрішнього ринку у Європі становить:

- а) 1961–1968 рр.;
- б) 1968–1976 рр.;
- в) 1977–1984 рр.;
- г) 1985–1992 рр.

6. Етап економічного і валютного союзу у Європі розпочався з:

- а) 1957 р.;
- б) 1968 р.;
- в) 1993 р.;
- г) 2003 р.

7. Третя заключна стадія створення економічного та валютного союзу почалася:

- а) 1 січня 1993 р.;
- б) 1 січня 1999 р.;
- в) 1 березня 1999 р.;
- г) 1 вересня 2004 р.

8. У третій, заключній стадії створення економічного та валютного союзу, що характеризується створенням єдиного Європейського центрального банку і запровадженням у готівковий обіг спільної європейської валюти – євро, взяли участь:

- а) 12 країн;
- б) 11 країн;
- в) 17 країн;
- г) 19 країн.

9. З яких основних стадій, пов'язаних між собою, складається бюджетний процес у США?

- а) вироблення президентського варіанту проекту бюджету;
- б) робота Конгресу над бюджетом;
- в) виконання бюджету;
- г) всі відповіді правильні.

10. Коли у США була введена знаменита 16-та поправка до конституції, згідно з якою федеральний уряд одержав право на запровадження податків на доходи?

- а) на початку XX ст.;
- б) наприкінці XX ст.;
- в) на початку XXI ст.;
- г) наприкінці XIX ст.

Теми рефератів

1. Етапи європейської економічної інтеграції європейських країн
2. Фінансова політика європейських країн у контексті поглиблення європейської інтеграції
3. Зміст гармонізації та уніфікації податкової політики країн Європейського Союзу
4. Спільна валютна політика країн Європейського Союзу

5. Фінансова політика США в період діяльності адміністрацій різних президентів

Індивідуальні завдання

1. Наведіть порівняльну таблицю організації фінансів країн Європейського Союзу
2. Наведіть логіко-структурну схему фінансової системи Сполучених Штатів Америки
3. Наведіть логіко-структурну схему основних стадій бюджетного процесу в США

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Бюджетний кодекс України: станом на 1 січ. 2012 р. / Верховна Рада України. Офіц. Вид. К. : Парлам. вид-во, 2012. 240 с.
2. Господарський кодекс України: станом на 21 січня 2011 р. / Верховна Рада України. Офіц. Вид. К. : Парлам. вид-во, 2011. 160 с.
3. Закон України «Про внесення змін до податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощення системи оподаткування, обліку та звітності». Х. : Одиссей, 2011. 32 с.
4. Закон України Про Державний бюджет на 2016 р. № 928-8 від 25.12.2015 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T150928.html.
5. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: затв. наказом Міністерства фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. *Все про бухгалтерський облік*. 2015. № 51. С. 21–42.
6. Митний кодекс України: станом на 5 лип. 2012 р. / Верховна Рада України. Офіц. Вид. К. : Парлам. вид-во, 2012. 370 с.
7. Податковий кодекс України: станом на 12 груд. 2012 р. / Верховна Рада України. К. : Парлам. вид-во, 2012. 350 с.
8. Цивільний процесуальний кодекс України: станом на 25 лип. 2011 р. / Верховна Рада України. Офіц. Вид. К. : Парлам. вид-во, 2011. 285 с.
9. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин [Електронний ресурс]. Закон України від 28 грудня 2014 р. № 79–VIII. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>
10. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи [Електронний ресурс]. Закон України від 28.12.2014 р., № 71–19. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
11. Про положення про Міністерство фінансів України: Указ Президента України від 8.04.2011. *Відомості Верховної Ради*. 2011. № 446.
12. Про схвалення проекту Закону України «Про державний бюджет» на 2018 р.: станом на 15 вересня 2017 р. № 69 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/695-2017-%D0%BF>
13. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 рр. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 р. № 142. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249797370>

14. Бюджетна система України : навчальний посібник / І. В. Алексеев, Н. Б. Ярошевич, А. М. Чушак-Голобородько. К. : «Хай-Тек Прес», 2008. 220 с.
15. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2010. 352 с.
16. Біла О. Г., Чуй І. Р. Фінанси : навчальний посібник. Львів : Магнолія, 2010. 87 с.
17. Буднік М. М., Мартюшева Л. С., Сабліна Н. В. Фінансовий ринок : навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2009. 334 с.
18. Венгер В. В. Фінанси : навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр навчальної літератури, 2009. 432 с.
19. Гуцаленко Л. В., Дерій В. А., Коцупатрий М. М. Державний фінансовий контроль : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2009. 424 с.
20. Данілов О. Д., Серебрянський Д. М. Фінанси у запитаннях і відповідях : навчальний посібник. К. : КНТ, 2008. 523 с.
21. Зіміна І. А., Корнієнко О. С. Державний фінансовий контроль : навч. посібник. Миколаїв : НУК, 2008. 209 с.
22. Луніна І. І. Місцеві бюджети України: пошук нових підходів до проведення реформ. *Економіка України*. 2015. № 3. С. 31–40.
23. Еш С. М. Фінансовий ринок : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2009. 528 с.
24. Коцеев О. О. Цінні папери та фондовий ринок : навч. посібник. К. : Експерт-Консалтинг, 2010. 461 с.
25. Кравчук О. М., Лещук В. П. Фінансова діяльність суб'єктів підприємства : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2010. 504 с.
26. Подъяблонская Л. М. Финансы : учебное пособие. М. : Финансы и статистика, 2011. 384 с.
27. Тарасенко І. О., Любенко Н. М. Фінанси підприємств : підручник. К. : КНУТД, 2015. 360 с.
28. Управління державним бюджетом України : підручник / Л. Б. Баранник, Л. Є. Дейкало, Т. О. Дулік; під ред. М. Я. Азарова. К. : Зовнішня торгівля, 2010. 816 с.
29. Фесенко І. А., Алфьорова І. Є. Фінанси : навч. посіб. Алчевськ : ДонДТУ, 2012. 334 с.
30. Фінанси : підручник / П. Ю. Буряк, О. Б. Жихор, Б. А. Карпінський та ін.; під ред. д-ра екон. наук, проф. П. Ю. Буряка. К. : Хай-Тек Прес, 2010. 528 с.
31. Фінанси : підручник / Колектив авторів. Донецьк : «Східний видавничий дім», 2013. 625 с.

32. Фінанси інституційних секторів економіки України / за ред. М. М. Єрмошенка, Т. І. Єфименко. К. : ДННУ «Акад. фін. управління», 2014. 584 с.
33. Фінансовий аналіз : навч. посібник / М. В. Щурик, П. Ю. Буряк, М. П. Гарасим К. : Хай-Тек Прес, 2010. 376 с.
34. Фінанси : підручник / С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко та ін.; під ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. К. : Знання, 2008. 611 с.
35. Фінанси : навчальний посібник / А. С. Крутова, О. П. Близнюк, Л. І. Лачкова та ін. Х. : Видавництво «Лідер», 2013. 560 с.

Допоміжна література

1. Ачкасова С. А., Клімчук О. В. Теоретичні аспекти визначення сутності фінансової безпеки страхової компанії. *Молодий вчений*. 2016. № 5(32). С. 4–8.
2. Безверхий К. Адміністрування ПДФО у 2016 р.: новації законодавства. [Електронний ресурс]. *Науково-практичний журнал «Бухгалтерський облік і аудит»*. 2015. № 12. С. 26–35.
3. Волкова В. В. Тенденції розвитку страхового ринку в умовах нестійкого ринкового середовища. *Економіка і регіон*. 2016. № 1 (56). С. 17–24.
4. Волкова В. В. Причини та напрями співпраці комерційних банків та страхових компаній в Україні. «*Human rights: theory and practice*» Peer-reviewed materials digest (collective monograph) published following the results of the First International educational and scientific forum. London : IASHE, 2017. С. 158–161.
5. Volkova V., Volkova N., Khudolii Y. Estimating credit risks impact on economic security of a bank. *ACADEMY OF MANAGEMENT Quarterly Journal of the Faculty of Engineering Management*. Volume 1, Issue 1. Akademia Zarządzania. 1/2017. P. 108–123.
6. Габа І. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів: переваги та недоліки. *Все про бухгалтерський облік*. 2010. № 9. С. 20–22.
7. Директива 2009/ 138/ ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 р. Офіційний вісник Європейського Союзу [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://nfp.gov.ua/files/docs/EU/Директива%202009_138.doc
8. Д'яченко Я. Я., Колесник Л. М., Цугунян А. М. Пріоритетні напрями державного впливу на формування доходів бюджету. *Фінанси України*. 2008. № 7. С. 34–52.
9. Д'яченко Я. Я. Теоретико-методологічні основи забезпечення цільового використання бюджетних коштів. *Фінанси України*. 2010. № 2. С. 13–26.

10. Doing business 2018: Україна піднялася на 4 сходинки [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bbc.com/ukrainian/news-41817098>.
11. Спіфанова І. Ю., Войнаренко М. П. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2011. 188 с.
12. Єфименко Т. І. Антикризове податкове регулювання фінансового сектору. *Фінанси України*. 2011. № 11. С. 3–21.
13. Захарчук С. С. Проблеми формування місцевих бюджетів в Україні. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2011. № 3. С. 30–35.
14. Карпова Т. С. Диалектика взаємообумовленого розвитку малого бізнесу і соціальної сфери. *Scientific letters of academic society of Michal Baludansky*. Том 3. Випуск 5. 2015 г. Kosice, Slovakia. С. 56–60.
15. Карпова Т. S. Features of the modern taxation system of business in Ukraine. *Фінанси, учет, банки*. Вінниця : ДонНУ, 2016. № 1 (21). С. 95–103.
16. Карпова Т. S. Rating systems of assessment the financial position and regulation of banks financial activities. *Фінанси, облік, банки*. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. № 1 (22). С. 103–110.
17. Карпова Т. С. Соціальне партнерство як основа взаємовигідного співробітництва бізнесу та держави. [Електронне видання]. *Modern economics*. № 3. Миколаїв, 2017. С. 69–77.
18. Кізіма Т. О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та домінанти розвитку : монографія. К. : Знання, 2010. 431 с.
19. Коваленко Ю. М. Формування інституційних передумов розвитку фінансового сектору економіки України. *Економіка України: політико-економічний журнал*. 2011. № 7. С. 49–60.
20. Козлов В. П., Руденко Р. В. Проблеми розвитку банків як інститутів кредитування в Україні. [Електронне видання]. Глобальні та національні проблеми економіки / Електронне наукове видання. Випуск 10. Миколаїв : Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. 2016. С. 809–812.
21. Козлов В. П., Руденко Р. В. Становлення механізму взаємодії промислових підприємств і банків в Україні. *Фінанси, облік, банки : науковий журнал*. Випуск 1 (22). Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. С. 111–117.
22. Козоріз Г. Г. Пріоритетні напрями модернізації страхового ринку України в умовах глобальних викликів. *Регіональна економіка*. 2013. № 1. С. 26–34.
23. Кулешір В. Наповнення доходів місцевих бюджетів в умовах кризи. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2011. № 23. Ч. 2. С. 48–54.

24. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України : монографія. К. : ДННУ «АФУ», 2009. 600 с.

25. Суперечності фінансової теорії і практики в контексті циклічності економічного розвитку / С. В. Львовчкін, В. М. Опарін, В. М. Федосов. *Фінанси України*. 2011. № 5. С. 3–13.

26. Модернізація фінансової системи України в процесі євроінтеграції : кол. моногр. : у 2 т. / за ред. О. В. Шлапака, Т. І. Єфименко. К. : ДННУ «Акад. фін. управління», 2014. 760 с.

27. Напрями вдосконалення державного регулювання страхової діяльності в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.pravoznaves.com.ua/period/article/24691>

28. Нешко Р. М., Матвійчук В. І. Бюджетна децентралізація як фактор забезпечення фінансової автономії регіонів. *Модернізація фінансово-кредитної стратегії розвитку регіону та громади: науковий погляд : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Ужгород, 29 жовтня 2015 р.). Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2015. С. 133–136.

29. Нешко Р. М., Матвійчук В. І. Фінансова безпека регіону як складовий елемент фінансової безпеки держави. *Фінанси. Облік. Банки*. 2017. С. 125–134.

30. Окремі особливості місцевих бюджетів області [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.idss.org.ua/archiv/2016_17_03Deeva.pptx

31. Онікієнко О. В. Передерієва С. О. Сутність фінансового ринку, його роль у фінансовій системі та перспективи розвитку. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2014. № 8. С. 127–134.

32. Pozdniakova O., Matviychuk V. The Current Assets Management Policies in the Dairy Industry of Ukraine. *Съвременни предизвикателства пред финансовата наука в променяща се Европа*. Свищов : СА «Д. А. Ценов», 2017. С. 197–203.

33. Пономарьова О. Б., Бодня А. В., Іванченко О. Б. Визначення проблем страхового ринку та їх вирішення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/166.pdf>

34. Сова О. Ю. Проблеми та перспективи розвитку страхового бізнесу в Україні. *Наука й економіка*. 2015. № 1 (37). С. 42–48.

35. Фінансово-економічний механізм регіонального розвитку України в умовах адміністративно-територіальної реформи : колективна монографія / М. Ю. Міроненко, В. І. Матвійчук та інші; за ред. М. Ю. Міроненко. Прешов : Університет, 2017. 252 с.

36. Теленкова Д. Г., Матвійчук В. І. Діагностика фінансового стану підприємства (на прикладі ТОВ «Гермес-1 Україна»). *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету*. Том 1 / Ред. кол. І. В. Хаджинов та ін. Вінниця : ДонНУ, 2016. С. 203–207.

37. Чиждова Т. В. Податок на доходи фізичних осіб: наукові постулати та практичні аспекти функціонування [Електронний ресурс]. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 6. Ч. 5. 2014 р. С. 103–106.

38. Шевченко Р. Ю. Методичні засади оподаткування доходів фізичних осіб у контексті впровадження податкового кодексу України. *Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: економічні науки*. 2011. № 1. С. 102–110.

39. Шлапак О. В. Державні фінанси України в сучасних умовах: проблеми стабілізації та антикризового управління [Електронний ресурс]. *Фінанси України*. 2014. № 4. С. 7–31. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fu_2014_4_3.pdf.

40. Юхименко В. М. Solvency II в Україні: проблеми впровадження вимог до платоспроможності страхових організацій [Електронний ресурс]. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія Економічні науки, 2015. Випуск 12. Частина 3. С. 191–195. Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/155.pdf

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>

2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Законодавство України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>

4. Міністерство фінансів України: [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

5. Урядовий портал [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>

6. Деловой журнал «Мир денег» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mirdeneg.com/>

7. Журнал «Фінанси України» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/category/system?cat_id=35691

8. Журнал «Деньги» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.dengi.ua/>

9. Журнал «Ринок цінних паперів» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.securities.org.ua/securities_journal/

10. Журнал «Фориншурер страхование» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.forinsurer.com/>

11. Інформаційно-практичний журнал «Фінансова компанія» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://fincompany.com.ua/>

12. Науковий журнал: Світ фінансів [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Svfin/index.html

13. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. Режим доступу : www/minfin.gov.ua

ДЛЯ ПОДАТОК

Навчальне видання

Козлов Вадим Петрович
Матвійчук Вікторія Іванівна
Волкова Валерія Валеріївна
Карнова Тетяна Сергіївна

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
З ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСИ»**

Редактор
Технічний редактор

Л. О. Серікова
Т. О. Важеніна

Підписано до друку 18.06.2018
Формат 60 x 84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 6,04
Тираж 50 прим. Зам. 18

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, 600-річчя, 21
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018